

PRACOWNIA BADAŃ ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY

- dr inż. arch. MAREK M. ŁUKACZ -

Rzecznik Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków

Kraków, ul. Cypriana Kamila Norwida 5, 31-521, tel: 602 593 606, 600 815 803

e-mail: pbza@o2.pl NIP: 676-149-43-32 Regon: 351467105

KRAKÓW, PLAC KOSSAKA 4 WILLA KOSSAKÓWKA

DOKUMENTACJA NAUKOWO - HISTORYCZNA
WALORYZACJA ELEMENTÓW ZABYTEKOWYCH

mgr inż. arch. Marek J. Łukacz

mgr inż. arch. Magdalena Goras

Pracownia Badań Zabytków Architektury
dr inż. arch. MAREK M. ŁUKACZ
Rzecznik Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków
nr 47/1991 ul. Norwida 5, 31-521 Kraków
tel: +48 602 593 606, e-m: pbza@o2.pl NIP: 676 149 43 32

dr inż. arch. Marek M. Łukacz

Marek M. Łukacz

Kraków 2020

SPIS TREŚCI

I.	DANE OGÓLNE	str. 3
II.	DANE HISTORYCZNE, PRZEMIANY PRZESTRZENNE.....	str. 6
III.	OPIS KONSERWATORSKI OBIEKTU.....	str. 10
IV.	WYKAZ ELEMENTÓW ZABYTKOWYCH.....	str. 16
V.	WIOSKI KONSERWATORSKIE - ZALECENIA DO PROJEKTU	str. 23
VI.	ILUSTRACJE ARCHIWALNE	str. 30
VII.	DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA.....	str. 56
VIII.	DOKUMENTACJA RYSUNKOWA	

I. DANE OGÓLNE.

Opracowanie niniejsze stanowi dokumentacja naukowo - historyczną zawierająca między innymi zestawienie elementów zabytkowych wyposażenia i wystroju architektonicznego wolnostojącego budynku mieszczącego się na działce przy Placu Kossaka 4 w Krakowie, willi *Kossakówka*, wraz z ich wartościowaniem oraz z wnioskami dotyczącymi dalszego wobec nich postępowania. Dokumentację wykonano dla potrzeb przyszłych prac projektowych oraz realizacyjnych, mających na celu kontynuację remontu generalnego oraz modernizację budynku dla potrzeb nowych funkcji.

Podstawą niniejszego opracowania były : zlecenie inwestora, wizje lokalne obiektu, zgromadzone materiały dotyczące architektury i historii budynku, publikacje z zakresu historii architektury i sztuki oraz dokumenty w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie a także inwentaryzacja architektoniczna .

Dla potrzeb niniejszej dokumentacji przeprowadzono uzupełniającą kwerendę w zasobach Archiwum Narodowego w Krakowie. Część jej wyników zamieszczona została w niniejszym opracowaniu w postaci fotografii i i planów archiwalnych . Wykorzystano również materiały archiwalne otrzymane od Zamawiającego w formie skanów zawartości tek *ABM Plac Kossaka 4, Dz. III. L.s.90., f.421 a*

W trakcie sporządzania niniejszej dokumentacji korzystano z inwentaryzacji architektonicznej budynku dostarczonej przez Zamawiającego a autorstwa *Przedsiębiorstwa Projektowania i Realizacji Inwestycji "OPUS II" Sp. z o.o., Kraków, ul. Ks.Maja 27, 30-499*. Na inwentaryzacji oraz w partii tekstowej i ilustracyjnej wyróżniono kolorem czerwonym zabytkowe elementy wyposażenia i wystroju architektonicznego wnioskowane do zachowania i konserwacji, zaś kolorem niebieskim elementy o bardzo złym stanie technicznym bądź zdekompletowane, lub też nie posiadające wyrazistych cech stylowych, będące przykładami tradycyjnych, powszechnie stosowa-

nych rozwiązań - co może predestynować do ich wymiany bądź inspiracji projektowanej formy .

Opracowanie niniejsze wykonano na zlecenie **Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAR** z siedzibą ul. Lipowa 4, 30-702 Kraków, wpisanym do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez Gminę Miejską Kraków pod nr 31, NIP: 675-142-70-73

Dane prawne.

Willi przy placu Kossaka 4 w Krakowie, zwana „Kossakówką” jest obiektem zabytkowym w myśl ustawy „O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami” z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067). Jest wpisana do rejestru zabytków wraz z całym zespołem na terenie parceli i posiada indywidualną decyzję nr A - 951 z dnia 25.05.1960. Budynek willi ujęty jest ponadto w gminnej ewidencji zabytków.

Teren, na którym znajduje się „Kosakówka”, położony jest równocześnie w obrębie strefy buforowej obszaru wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO oraz na obszarze historycznego zespołu miasta Krakowa uznanego za Pomnik Historii Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. (M. P. Nr 50, poz. 418).

„Kosakówka” znajduje się także na terenie, objętym sporządzanym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego „Nowy Świat” (Ogłoszenie/ obwieszczenie Prezydenta Miasta Krakowa o przystąpieniu do sporządzenia planu - 5 kwietnia 2019 r.).

Stan badań.

„Kosakówka” nie ma opracowania monograficznego ani też dokumentacji naukowo-historycznej *sensu stricto*, posiada natomiast opracowania częściowe, wymienione w zestawieniu, umieszczonym poniżej.

Budynek figuruje w ewidencji konserwatorskiej w postaci tzw. *karty ewidencyjnej zabytku architektury i budownictwa* (tzw. *biała karta*), wykonanej w 1990 r. przez Irenę Konopkę.

Obecnie - dla potrzeb niniejszego opracowania dokonano kwerendy archiwalnej w zasobie Akt Budownictwa Miejskiego Archiwum Narodowego w Krakowie, archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie oraz w dostępnych zasobach ikonograficznych. Część wyników tejsze kwerendy zamieszczono w obecnym opracowaniu.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE:

- Archiwum Narodowe w Krakowie, Oddział V, ABM 496;
- Archiwum Narodowe w Krakowie, Oddział V, ABM f. 421a;
- Archiwum Narodowe w Krakowie, Oddział V, WMK VI 217;
- Archiwum Narodowe w Krakowie, Oddział V, Zbiór pl. Urz. Bud. Miejskiego, Teki XVI, pl. 11, 14;
- Archiwum Narodowe w Krakowie, Oddział V, Regulacje II 31.

PUBLIKACJE:

- Kazimierz Olszański, „Kossakówka”, *Krzysztofory* 18:1991, s. 142-161

DOKUMENTACJE, archiwum WUOZ Kraków:

- A. Chojkowska – Sawicka, „Kossakówka: Salon: Porogram badań konserwatorskich odkrywkowo-stratygraficznych”, Kraków 2014;
- A. Chojkowska – Sawicka, „Sprawozdanie z badań konserwatorskich odkrywkowo-stratygraficznych na obecność polichromii i pierwotnych tynków w salonie”, Kraków 2014;
- A. Wojewoda, „Projekt budowlany – konstrukcja remontu” – t. 1, t. 2, Kraków 2014;
- A.Zdyra, K. Gabryś-Cichacz „Program konserwatorski Willa Kossakówka, Plac Kossaka 4, Kraków” oraz „Zestawienie elementów zabytkowych do zachowania”

- Marek Sawicki, „Kossakówka”, program prac konserwatorskich, Kraków 2017.
- karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, tzw. „biała karta”, „Dworek w zespole Kossakówka”, Irena Konopka, Maria Filipowicz, Kraków 1990

Przedsiębiorstwo Projektowania i Realizacji Inwestycji "OPUS II" Sp. z o.o., Kraków, ul. Ks.Maja 27, 30-499 wykonało uzgodniony dnia 24.X.2014 r. przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie "Projekt budowlany - tom 2 Przebudowa i remont budynku w zakresie konstrukcji. Budynek zlokalizowany na działce nr 123/3 obr. 145 Śródmieście w Krakowie przy Placu J.Kossaka 4" a także "Projekt budowlany - konstrukcja. Remontu budynku w zakresie konstrukcji z wycinką jesionu wzrastającego w bud. oznaczonego nr 10 oraz remontem kanalizacji opadowej po istniejącej trasie. Budynek zlokalizowany na działce nr 123/3 obr. 145 Śródmieście w Krakowie przy Placu J.Kossaka 4" autorstwa A.Wojewoda, B.Mikulski.

II. DANE HISTORYCZNE, PRZEMIANY PRZESTRZENNE.

Willą, będącą przedmiotem niniejszego opracowania, weszła w posiadanie rodziny Kossaków - wraz z parcelą i pozostałymi zabudowaniami na działce - dopiero w 1869 roku. Sam budynek wzniesiony został niecałe dwie dekady wcześniej.

Posesja, zwana pierwotnie „Wygodą”, usytuowana była na terenie osiemnastowiecznej jurydyki o tej samej nazwie, na przedmieściu Zwierzyniec, przy - ukształtowanym prawdopodobnie na początku XIX w. - placu, zwanym Latarnia. Administracyjnie do 1858 roku stanowiła część Gminy IX, następnie, po przyłączeniu do miasta - Dzielnicy III Nowy Świat.

W pierwszym trzydziestoleciu XIX w. w jej skład wchodziły cztery zabudowania, oznaczone numerami hipotecznym: 356, 357, 358 i 359, które później po prze-numerowaniu figurowały pod jednym numerem hipotecznym: 90 (il. nr I-IV).

W połowie XIX w. właścicielem nieruchomości był Wincenty Kołodziejski. Na jego zlecenia w 1851 roku Karol Kremer opracował projekt „planu na odbudowanie nowego domu z twardego materiału” na opisywanej parceli, w miejscu, na którym do

tamtej pory nie było żadnego budynku (il. nr V). Projekt zrealizowano i willa „Wygoda” – późniejsza „Kossakówka” - widnieje już na planie katastralnym Krakowa 1848-1856 (il. nr IV). Budynek wzniesiono jako dom mieszkalny z piętrem, w postaci takiej, w jakiej – zasadniczo – istnieje do dziś. W 1857 r. w miejscu drewnianego zabudowania nr 359 Kołodziejski wymurował oficynę – znaną w czasach „kossakowskich” jako „Domek Babci”, a później: „Jerzówka” (pozostającą poza zakresem niniejszego opracowania). W 1864 r. powstał niezrealizowany projekt rozbudowy willi „Wygoda” o część południowo-zachodnią (il. nr VI). Projekt, poza planowaną dobudową, ukazuje faktycznie zrealizowany budynek - który w stosunku do projektu z 1851 roku prezentuje drobne rozbieżności w zakresie rzutu parteru - odmienny jest np układ biegów schodów, (por. il. nr VI, IX).

Pierwotny budynek willi miał trójdzielny układ rzutu, zryzalitowany od frontu, z wysuniętą dwutraktową częścią środkową. Ów środkowy segment zbierał funkcje komunikacyjne: w jego tylnym trakcie mieściły się zabiegowe schody, dostępne z zewnątrz przez wejście, umiejscowione w osi tylnej elewacji; także wejście od frontu, dostępne przez werandę, znajdowało się w tejże środkowej części rzutu, w ścianie zachodniej traktu frontowego (il. nr VI, IX). Do wejścia w osi tylnej elewacji prowadził zewnętrzny (lub częściowo zabudowany) chodnik ze stopniami schodów, poprowadzony wzdłuż tylnej elewacji, od ścieżki po wschodniej stronie budynku.

Zapewne w tym czasie zrealizowano odmienne rozwiązanie formy wejścia do budynku od północy; w miejsce chodnika ze stopniami schodów prowadzących od zachodu na podest przed wejściem uformowano wejście od wschodu o formie długiego wąskiego tarasu lub ganku być może zadaszonego; taki narys budynku ukazuje plan z roku 1865 (por. il. nr X) obrazujący ścieżkę na wschód od budynku a prowadzącą do *Kossakówki i Jerzówki*. Stan ten czytelny jest w postaci narysu ścian zewnętrznych także na planie z roku 1878 (por. il. nr XI)

Układ ten, pomimo przekształceń w tylnych partiach budynku, pozostaje czytelny do dnia dzisiejszego. Także zasadnicza bryła willi i rozcłonkowana fasada, złożona z trzech części o zróżnicowanej wysokości - odpowiadających podziałowi

rzutu - zachowała się z niewielkimi tylko zmianami, wynikającymi z przybudowania późniejszych aneksów i drobnych przekształceń.

W tym samym 1864 roku Kołodziejski sprzedał całą nieruchomość Marii z Kędrzyckich Zaleskiej z Podola. Na żądanie właścicielki sporządzono *szacunek szczegółowy zabudowań posesji* (il. nr X).

Kossakowie sprowadzili się z Warszawy do Krakowa w 1869 roku. Żona Juliusza Kossaka, Zofia z Gałczyńskich, wynajęła willę „Wygoda” na zamieszkanie dla pięcioosobowej rodziny malarza, zaś już w 1871 roku sfinalizowała zakup całej nieruchomości. Założenie rodziny przez syna Juliusza Kossaka, Wojciecha (ślub z Marią z Kisielnickich w 1884 r.), wiązało się z koniecznością modernizacji willi. Z 1884 roku zachował się dokument, zezwalający na budowę nowej kuchni, wydany na nazwisko Zofii Kossak. W 1886 r. wydano zgodę „na dobudowę łazienki w realności nr 90 Dzielnica III Nowy Świat” dla Wojciecha Kossaka. Zapewne w związku z tymi zamierzeniami, a na pewno przed 1899 rokiem powstał parterowy aneks z tyłu zachodniego segmentu willi, czytelny jako dodany trakt tylny. Willa w nowym narysie widoczna jest już na planie sytuacyjnym z 1899 roku (il. nr XII) i na planie kanalizacji „Kossakówki” z 1921 r. kiedy to powstaje parterowy aneks od wschodu. W tym też czasie wybudowano pomieszczenie piętra nad zachodnim aneksem. (il. nr XIII, por il. nr XIV). Kiedy w 1899 roku zmarł Juliusz Kossak, dotychczasowy plac Latarnia został nazwany jego nazwiskiem. Niedługo potem nadano nowe numery porządkowe: willa główna otrzymała nr 4, oficyna („Domek Babci”) – nr 5.

W 1911 roku wydano zgodę na „rozszerzenie wodociągu” (il. nr XIII). W 1922 r. Magistrat zaaprobował złożony rok wcześniej projekt „dobudowy do willi”, przewidujący dostawienie aneksu z tyłu budynku, za wschodnią partią willi i związane z tym przekształcenie ogrodzonego chodnika, prowadzącego wzdłuż tylnej elewacji do zlokalizowanego w osi wejścia - w zabudowany korytarz (il. nr XIV – XVIII). Kierownikiem budowy był Franciszek Mączyński.

W 1928 roku wykonano projekty ogrodzenia parceli od strony placu Kossaka (il. XIX, XX). We wrześniu 1929 roku dla potrzeb ubezpieczeniowych, pożyczkowych lub podatkowych sporządzono na prośbę Marii Kossakowej „Orzeczenie realności”.

Willa główna jest w nim opisana następująco: „parterowy dom mieszkalny z piętrem, murowany z cegły, dach kryty papą i blachą, podłogi dębowe, piece kaflowe, instalacja wodociągowa i elektryczna, dom utrzymany czysto, mieści i dobrze, mieści siedem pokoi, sionkę, kuchnię i łazienkę”. Na parterze, we frontowej partii zachodniego segmentu znajdował się salon - z widokiem na werandę od strony południowej, z kominkiem pośrodku ściany wschodniej, oświetlony przez okno, wychodzące na ogród, umiejscowione w ścianie zachodniej (por. fot. XXIV, XXV). Na piętrze znajdowały się pokoje córek Wojciecha, Marii i Magdaleny. Pokój Marii znajdował się w tylnym traktzie zachodniego segmentu. Z zachowanego do dziś balkonu prowadziło (niezachowane) zejście do ogrodu, zbudowane z drewnianych stopni.

Pogarszająca się gwałtownie w latach 1932-1939 sytuacja finansowa Kossaków doprowadziła do groźby licytacji „Kossakówki”. W latach wojny stan budynku się pogarszał, nie prowadzono nowych inwestycji ani remontów. W 1941 roku zmarł Wojciech Kossak. Do 1956 roku, do czasu wyjazdu do Warszawy, w willi mieszkała Magdalena z mężem, Zygmuntem Niewidowskim. Ówczesna władza planowała wyburzenie obu budynków, „Kossakówki” i „Jerzówki” oraz urządzenie w miejscu ogrodu ogródka jordanowskiego. Na części ogrodu wzniesiono blok. Planom wyburzeń zapobiegła mieszkająca w „Jerzówce” druga żona Jerzego Kossaka, Elżbieta, osobistą interwencją u Ministra Kultury uzyskując objęcie założenia wpisem do rejestru zabytków (według innej wersji rodzinnej, zasługa przekonania Włodzimierza Sokorskiego należy do córki Wojciecha, Magdaleny). W związku z uznaniem zespołu „Kossakówki” za zabytek, w 1961 roku na koszt miasta przeprowadzono w obu dworach remont zabezpieczający. Po śmierci Magdaleny w Warszawie w 1975 roku całością zespołu zarządzała pozostająca w „Jerzówce” starsza córka Elżbiety Kossak, Gloria. W późniejszym czasie jej młodsza córka, Dagmara, jakiś czas prowadziła w willi księgarnię. Przez ostatnie dziesięciolecia obiekt pozostawał w procesie degradacji. W nieustalonym czasie - przed rokiem 1990 dobudowany został z tyłu budynku aneks północny/ wschodni w swoim dzisiejszym narysie. Została wymieniona część stolarki okiennej. Budynek, podzielony na niezależne mieszkania dla lokatorów, otrzymał wtórne podziały i doraźną komunikację pionową w postaci drabinistych schodów, obecnie zdemontowanych.

W 2014 roku pochodzący spoza rodziny inwestor spłacił współwłaścicieli willi i rozpoczął trwający cztery lata remont, który nie został ukończony. Podczas prac remontowych wymieniono dach, przekształcając nieznacznie strefę poddasza i wykonano nowe stropy, usuwając dotychczasowe drewniane, pozostawiając ściany w dotychczasowej kondycji konstrukcyjnej. Powiększono również zakres podpiwniczenia. Rozebrane zostały piece kaflowe i wymontowana w większości stolarka drzwiowa. Na potrzeby prac remontowych w 2014 roku przeprowadzono w salonie badania odkrywkowe na obecność polichromii. Dwukrotnie został wykonany program prac konserwatorskich: w 2014 i w 2017 roku.

Pod koniec 2019 roku „Kossakówka” została wykupiona przez miasto Kraków

III. OPIS KONSERWATORSKI OBIEKTU.

Działka „Kossakówki” położona jest na południowy zachód od Krakowa w obrębie Plant, na północ od Wawelu i zakola Wisły, w bezpośrednim sąsiedztwie Alei Krasińskiego. Parcela obecnie podzielona jest wzdłuż na część z willą, będącą przedmiotem niniejszego opracowania i część z „Jerzówką”, od południowego wschodu graniczy z ulicą Morawskiego i w tej samej linii placem Kossaka, od północnego wschodu i północy – z tyłami zabudowy przy ul. Wygoda, od zachodu ogranicza ją Aleja Krasińskiego, od południowego zachodu – wtórnie wydzielonymi działkami z terenu posesji, w narożniku Alei Krasińskiego i ul. Morawskiego. Dworek „Kossakówka” jest jednym z dwóch - obok wspomnianej „Jerzówki” („Domku Babci”), dawnej oficyny - wolnostojących budynków, pozostałych na obszarze założenia. Oba budynki usytuowane są w swobodnym układzie w północno - wschodniej części parceli, otoczone ogrodem.

„Kossakówka” jest budynkiem murowanym z cegły, w partii fundamentów piwnic częściowo z kamienia, tynkowanym, w partii zachodniej i części partii środkowej dwukondygnacyjnym, w partii wschodniej – jednokondygnacyjnym, częściowo podpiwniczonym, krytym dachami dwu- i jednospadowymi, fot. nr 1, 2, 75, 76. Złożona jest z korpusu o zróżnicowanej wysokości w poszczególnych partiach, dwóch parterowych aneksów, dobudowanych od wschodu i północy – oraz nieregu-

larnego układu na tyłach segmentu środkowego i wschodniego w (ich pierwotnym narysie), stanowiącego rodzaj tylnego traktu segmentu środkowego i przewiązki między segmentem wschodnim i aneksem północnym, fot. nr 1, 2, 3, 5. Korpus w pierwotnym zarysie wzniesiony został na rzucie prostokąta o trójdzielnym układzie – z węższą częścią środkową, wysuniętą od strony frontowej względem partii bocznych, z najwyższą, dwukondygnacyjną w całym narysie partią zachodnią, cofniętą względem części środkowej o szerokość werandy w parterze – i z parterową partią wschodnią, nieznacznie cofniętą od linii elewacji partii środkowej. Partia zachodnia nakryta jest dachem dwuspadowym, ustawionym szczytowo, partię środkową i wschodnią nakrywa dach o kalenicy prostopadłej do poprzednio wymienionego – przy czym od frontu część środkowa rozwiązana jest jako facjatka, a więc nakryta dachem dwuspadowym równoległym do dachu, zaopatrującego sąsiednią część zachodnią, fot. nr 1, 2. Parterowe aneksy mają dachy jednospadowe, fot. nr 5.

Segment zachodni ma układ dwutraktowy, z wtórnie dobudowanym na obu kondygnacjach traktem tylnym, partia środkowa – trójtaktowy z trzecim traktem, tworzącym przedsionek od strony elewacji tylnej (powstałym wtórnie, częściowo z dawnego korytarza zewnętrznego, biegnącego wzdłuż tylnej elewacji), część wschodnia – oryginalny układ dwutraktowy z dodanym nieregularnym układem w partii tylnej, wynikającym z przenikającej się dyspozycji dawnego, wspomnianego wyżej korytarza z późniejszym aneksem północnym. Aneks wschodni, dobudowany do części południowej elewacji bocznej korpusu podzielony jest na dwa pomieszczenia. Aneks północny jest rozczłonkowany, podzielony na szereg pomieszczeń, wysunięty w stronę wschodnią poza obręb korpusu.

W części środkowej korpusu, w oryginalnym trakcie tylnym (a obecnym – środkowym), znajduje się hall ze schodami, prowadzącymi do pomieszczeń w górnej kondygnacji oraz do piwnic, dostępny przedsionkiem, utworzonym wtórnie w ciągu wspomnianego wyżej dawnego korytarza. Drugie wejście do głównego korpusu, umieszczone w zachodniej ścianie części środkowej, w trakcie przednim, prowadzi przez drewnianą werandę od frontu, przy elewacji partii zachodniej. Ponadto trakt tylny segmentu zachodniego dostępny jest wejściem, umieszczonym w osi elewacji

tylnej tejże części budynku. Pomieszczenia aneksu północnego dostępne są wejściem, umieszczonym w elewacji wschodniej, na początku dawnego ciągu korytarza/chodnika wzdłuż pierwotnej linii elewacji tylnej. Do aneksu wschodniego prowadzi drzwi w jego północnej ścianie.

Przestrzeń hallu w środkowej partii skomunikowana jest z pomieszczeniem dawnego salonu w części zachodniej. Prowadzi doń stolarka drzwi płycinowych, dwuskrzydłowych czteropolowych, z górnymi polami przeszklonymi, dzielonymi dodatkowo szczebliną oraz z dwuskrzydłowym przeszklonym nadświetlem (wtórnie zamalowanym) o zachowanym skrzydle dzielonym prostą w formie dekoracją geometryczną rombu oraz z zawiasami typu francuskiego, fot. nr 19, 20 (nr el. zab. I – D2). Na środku wschodniej ściany salonu zachował się kominek wykonany z czarnego marmuru z paleniskiem w kształcie konchy, flankowany parą lizen, zwieńczony belkowaniem, fot. nr 47, (nr el. zab. IV-K). Zinwentaryzowano także rozetę sufitową o formie zdobień stylizowanych na kształty roślinne, zamocowaną wtórnie na ścianie południowej pomieszczenia, fot. nr 48 (nr el. zab. V-2). Do pomieszczenia tego prowadzi drzwi dwuskrzydłowe, płycinowe, sześciopolowe z listą przymykową oraz z zachowanymi zawiasami typu francuskiego, fot. nr 21, 22 (nr el. zab. I – D3). W sąsiednim pomieszczeniu pierwszego traktu partii środkowej, także dostępnym z hallu, wejściem pod drugim biegiem schodów, zachowała się boazeria o konstrukcji ramowo-płycinowej, z płycinami ozdobionymi w narożnikach skrzyżowanymi listwami, fot. nr 66, (nr el. zab. I – Bo2). W pomieszczeniu rozejścia komunikacyjnego zachował się także fragment drewnianej boazerii, obramionej profilowanymi listwami oraz o dekoracji lica w postaci pionowych pól analogicznych do podziałów profilowań płycin ościeżnicy zdemontowanej stolarki drzwiowej, fot. nr 52 (nr el. zab. I-BO) - por. fot. nr 61, 62. (nr el. zab. I – D5). Pomieszczenia parteru nakryte są płaskimi stropami sufitowymi, w części wylanymi wspólnie.

Wspomniane powyżej schody w hallu są drewniane, o konstrukcji zabiegowej z profilowanymi podniesieniami stopni oraz z niezachowaną obecnie balustradą, fot. nr 49, 50 (nr el. zab. I - S). Zachowany fragment balustrady znajduje się jedynie w poziomie użytkowym poddasza, a złożony jest z czterech smukłych, jednolalkowych tralek oraz profilowanego pochwytu, fot. nr 51 (nr el. zab. I-BA). Pomieszcze-

nia drugiej kondygnacji części zachodniej powtarzają dwutraktowy podział parteru. Z pomieszczenia w tylnym traktcie, będącego dawnym pokojem Marii Pawlikowskiej – Jasnorzewskiej, prowadzą drzwi na wspornikowy balkon. Trakt przedni części zachodniej, połączony z wyżej wymienionym, skomunikowany jest ze sklepionym spocznikiem klatki schodowej oraz z pomieszczeniem facjatki w pierwszym traktcie części środkowej. Facjatka dostępna jest także bezpośrednio z wymienionego spocznika. Przestrzeń strychowa po jej wschodniej stronie w obecnej wysokości została uzyskana wtórnie, podczas ostatniego remontu.

Fasada korpusu zryzalitowana, rozczłonkowana na trzy pola, o zróżnicowanej wysokości, przedłużona od wschodu przez elewację aneksu, wsparta na wspólnym cokole. Pole środkowe z facjatką w górnej kondygnacji, schowane za uskokowym szczytem, w dolnej kondygnacji dwójosiowe, w górnej – trójosiowe. Pole zachodnie dwukondygnacyjne, cofnięte w stosunku do pola środkowego, zwieńczone górującym nad polem sąsiednim szczytem dwuspadowego dachu. Pole wschodnie jednokondygnacyjne, dwuosiove, nieco szersze od pola sąsiedniego. W dolnej kondygnacji ryzalitu dwa okna zespolone w kształcie arkadowego biforium, ujęte w pseudorenesansowe obramienia. Czoła węgarów w formie kanelowanych pilastrów, archiwolty profilowane. Całość zamknięta belkowaniem z pasem kostek w gzymsie. W żagielkach oraz nad belkowaniem umieszczone są rozetki. W górnej kondygnacji ryzalitu umieszczone są trzy prostokątne okna, środkowe nieco szersze i wyższe, ujęte w profilowane opaski, zespolone, w formie triforium, fot. nr 44 (nr el. zab. I-O7). Powyżej, w partii schodkowego szczytu, na osi pola, znajduje się okulus w profilowanej opasce, fot. nr 1, 6, 7 (nr el. zab. V - 1). W polu wschodnim – dwa osobne okna o konstrukcji skrzynkowej, czteropolowe, czteroskrzydłowe z podziałem proporcji szklenia 1/3 - 2/3 z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klameczkami skrzydeł, fot. nr 8, 31, 32, 33 (nr el. zab. O - 3) ujęte w profilowane opaski, zwieńczone odcinkami gzymsu. Dolną kondygnację zachodniego pola przesłonięto drewnianą, przeszkloną werandą. W górnej kondygnacji na osi prostokątne okno, w profilowanej opasce, zwieńczone odcinkiem gzymsu, fot. nr 42, 43 (nr el. zab. O - 3). Wyżej,

u góry szczytu, znajduje się pięć niewielkich otworów arkadowych o zróżnicowanej rytmicznie wielkości, podkreślone odcinkiem gzymsu, wspartym na konsolach. W elewacji południowej aneksu wschodniego, stanowiącej przedłużenie opisywanej fasady, znajduje się prostokątne okno, zamknięte łukiem odcinkowym, o wielokwaterowym podziale, z profilowanymi, trójpółowymi, składanymi szpaletami, z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klameczkami i szplintami skrzydeł, fot. nr 34, 35, 36 (nr el. zab. I-O4). Drewniana weranda posadowiona jest na podmurówce, rekonstruowana w ostatnim czasie, o konstrukcji ramowo-płycinowej. Czoło werandy podzielone jest słupkami na cztery pola, przeszklone, o podziale wielokwaterowym. W ścianie zachodniej osłonięte daszkiem wejście, w nim drzwi o stolarce dwuskrzydłowej o konstrukcji płycinowej. Wystrój architektoniczny elewacji południowej oznaczony został numerem zestawienia elementów zabytkowych V - 1.

Elewacja zachodnia korpusu dwukondygnacyjna, dwuosiowa, z osiami w układzie asymetrycznym i przesuniętych względem siebie poziomach. W parterze oraz w osi południowej w górnej kondygnacji znajdują się prostokątne okna. Parterowe okno o konstrukcji skrzynkowej, czteroskrzydłowej, czteropółowej z profilowanymi, trójpółowymi, składanymi szpaletami, z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klameczkami i szplintami skrzydeł, posiada obramienie sięgające poziomu parkietu oraz profilowane, płycinowe, dwupółowe wypełnienie partii podparapetowej, fot. nr 37, 38 (nr el. zab. I-O5). Po stronie północnej w górnej kondygnacji znajduje się nadwieszony balkon z prostokątnym wejściem (znany w literaturze jako balkon pokoju Lilki, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej). Balkon ten o konstrukcji żelbetowej oraz o żelbetowej balustradzie w formie kolumniek o uproszczonych kształtach baz i głowic o płaskim pochwycie balustrady posiada wypełnienie południowej partii bocznej (nr el. zab IV - 1), fot. nr 3, 9. Podwójna stolarka drzwiowa prowadząca na balkon od strony wnętrza jest czteropółowa o przeszkleńiu dzielonym szczeblinami z dolnymi sekcjami w postaci brudników, zaś od zewnątrz o wielopółowym podziale skrzydeł, fot. nr 40, 41 (nr el. zab. I-OB). Elewacja wschodnia korpusu po stronie południowej przesłonięta jest przez bryłę parterowego aneksu. Po stronie północnej w parterze – prostokątne okno oraz – w elewacji przewiązki aneksu północnego – otwór wejściowy. W szczycie elewacji

korpusu, ponad dachem aneksu wschodniego znajdują się trzy małe okienka, zamknięte półkoliście, wsparte na odcinku gzymsu, fot. nr 5, 45 (nr el. zab. I-O8).

Elewacja tylna z dwukondygnacyjnym, mocno wysunięty ryzalitem bocznym po stronie zachodniej, jednoosiowym. Po stronie wschodniej – przysłonięta rozczłonkowanym aneksem północnym. W cofniętej części środkowej elewacji prostokątne wejście. W nim znajdowała się brama o stolarce drzwi dwuskrzydłowych, o konstrukcji płycinowej, z przeszkleniami w górnej części osłoniętymi kratami, komponowana w formach architektonicznych, obecnie zdemonstrowana, fot. nr 59, 60, il. nr XXVIII (nr el. zab. I – D1). W ryzalicie bocznym, w dolnej kondygnacji otwór wejściowy ze stolarką drzwi jednoskrzydłowych, o konstrukcji deskowo-spągowej, z klepkami o licu układanym w jodełkę. W górnej kondygnacji, w tej samej osi półkoliście zamknięte okno o stolarce dwuskrzydłowej, wielokwaterowej i górnej części oddzielonej ślaniem, fot. nr 4, 39 (nr el. zab. I-O6). W poziomie poddasza użytkowego znajduje się ślusarka drzwi z zachowanym zamkiem puszkowym oraz rozetką w formie nawiązującej do dekoracji roślinnej, osadzonej na skrzyżowaniu płaskowników blachy, fot. nr 53, 54 (nr el. zab. III-1).

We wnętrzach obiektu zinventaryzowano zdemonstrowane oraz niefachowo złożone elementy oryginalnej stolarki drzwiowej i okiennej, fot. nr 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 69, 70, 71, 72 a także kafle pochodzące z rozebranych pieców, których czytelne odmienne rodzaje dekoracji świadczą o pochodzeniu z co najmniej czterech układów, należących do zabytkowego wyposażenia budynku, fot. nr 55, 56, 57 (nr el. zab. II-1). W pomieszczeniach brak jest części stolarki drzwiowej a zdemonstrowane jej elementy są zdegradowane W pomieszczeniu wschodnim złożone zostały zdemonstrowane piaskowcowe stopnie schodów zewnętrznych, fot. nr 68 (nr el. zab IV-2) w pomieszczeniu parteru nr W.0.4 znajduje się częściowo zachowany parkiet złożony z klepek w układzie naprzemianległym, tworzącym romby, w rogu pomieszczenia zaś widoczne są zdemonstrowane oraz składowane klepki nieistniejących obecnie podłóg, fot. nr 73, 74.

Budynek nie użytkowany od blisko 20 lat, obecnie obrazuje w pełni skutki braku właściwej jego ochrony. Wyposażenie i wystrój wnętrz związanych z rodziną

Kossaków uległo znacznemu - niemal całkowitemu - zdewastowaniu i zniszczeniu . W latach 2014 -16 przeprowadzono prace remontowo - konstrukcyjne, wstrzymujące proces pogarszania się statyki budynku i stabilizujące jego konstrukcję, jak też obejmujące wymianę więźby i pokrycia dachu. Nie prowadzono natomiast żadnych prac obejmujących zabytkowe elementy architektonicznego wyposażenia i wystroju obiektu, za wyjątkiem wykonania oszklonej werandy i nieprawidłowej repliki dwu okien. Tynki wraz z dekoracją architektoniczną są zasolone, zawilgocone i spęchowane. Brak części dekoracji architektonicznej elewacji. Oryginalna stolarka okienna jest w bardzo złym stanie, brak jest znacznej części parkietów. Piwnice są silnie zawilgocone i zagrzybione.

Obecny stan budynku a zwłaszcza jego wyposażenie architektoniczne wewnątrz w rażący sposób odbiega od stanu określonego w 'zaleceniach pokontrolnych' *Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie*, zawartych w piśmie OZKr.5180.5.2011.DD.JJ.TS.JH.TG.JCh.1 z dnia 25 lipca 2012 r. Brak jest części stolarki oraz większości parkietów. Nie stwierdzono obecności jakichkolwiek historycznych mebli, składowanych w tym czasie w pomieszczeniach parteru LU.1.1 oraz LU.1.2.

IV. WYKAZ I WALORYZACJA ELEMENTÓW ZABYTKOWYCH.

1. *Elementy przestrzenno - architektoniczne.*

- a) narys murów zewnętrznych
(z wyłączeniem północno-wschodniej dobudówki)
- b) układ rzutu wyznaczony ścianami konstrukcyjnymi
(z wyłączeniem północno - wschodniej dobudówki)
- c) lokalizacja hallu i schodów wewnętrznych na piętro
- d) układ i lokalizacja pierwotnych otworów drzwiowych
- e) dyspozycja osi oraz światła otworów okiennych w elewacjach.

2. Elementy wyposażenia i wystroju - wyróżnione zgodnie z oznaczeniami na inwentaryzacji architektonicznej, rys. nr 2, 3.

Na inwentaryzacji oraz w partii tekstowej i ilustracyjnej wyróżniono kolorem czerwonym zabytkowe elementy wyposażenia i wystroju architektonicznego wnioskowane do zachowania i konserwacji, zaś kolorem niebieskim elementy zdekompletowane o bardzo złym stanie zachowania - nie posiadające wyrazistych cech stylowych, będące przykładami tradycyjnych, powszechnie stosowanych rozwiązań, co może predestynować do ich wymiany, bądź inspiracji projektowanej formy.

I. Elementy drewniane.

Przedstawione poniżej zabytkowe elementy stolarki okiennej podlegają ochronie w pierwszej mierze pod względem formy tj. kompozycji światła otworu czy układu płycin, profili, elementów metalowych itp., zaś o całkowitej wymianie materiału decyduje stan zachowania - co nie wyklucza modyfikacji konstrukcji stolarki w przypadku jej wymiany.

Zachowaniu i pełnej konserwacji winna być natomiast poddana stolarka bramy wejściowej oraz wewnętrzne partie stolarki okiennej tj. szpalety wraz z rozbudowanymi w formie ościeżnicami, fot. nr 35, 36, 37, 38. Należy rozważyć pozostawienie wewnętrznych skrzydeł okna oraz drzwi balkonowych pomieszczenia oznaczonego nr 2.9, fot. nr 39, 40, 41.

Stan stolarki drzwiowej wewnętrznej, opisanej w zaleceniach pokontrolnych (pismo OZKr.5180.5.2011.DD.JJ.TS.JH.TG.JCh.1 z dnia 25 lipca 2012 r.) uległ znacznemu pogorszeniu, zatem decyzję o dalszym wobec niej postępowaniu, uwarunkowane będą stanem technicznym, określonym aktualnym programem prac konserwatorskich - poniższe zalecenia w związku z tym traktować należy jako wstępne.

I - D1

Stolarka dwuskrzydłowych drzwi wejściowych w konstrukcji płycinowej, sześciopłowej, o górnych polach przeszklonych, zamkniętych profilowanym tympanonem

oraz z kratą wykonaną z profili fabrycznych o symetrycznej dekoracji geometrycznej, stylizowaną na wici roślinne o dolnych polach skrzydeł drzwiowych wypełnionych pseudoboniami diamentowymi o obrysie kwadratu oraz prostokąta, osadzona w ościeżnicy z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz o listwie przymykowej w górnej partii o formie nawiązującej do głowicy kolumny kompozytowej. Skrzydła wejściowe posiadają zachowaną dekorowaną klamkę oraz szyld. Stolarka obecnie zdemonstrowana, fot. nr 59, 60, il. nr XXVIII.

Stolarka wnioskowana do pełnej konserwacji z możliwością relokacji na dawną ścianę elewacyjną (w miejscu obecnie osadzonej stolarki nr I - D2)

I - D2

stolarka drzwi płycinowych, dwuskrzydłowych czteropolowych, z górnymi polami przeszklonymi, dzielonymi dodatkowo szczeliną oraz z dwuskrzydłowym przeszklonym nadświetlem (wtórnie zamalowanym) o podziale szczelinami zbieżnym ze stolarką werandy) o zachowanym skrzydle dzielonym prostą w formie dekoracją geometryczną rombu a także z zachowanymi zawiasami typu francuskiego i szyl-dem, pom. nr W0.1, fot. nr 19, 20.

Stolarka wnioskowana do uzupełnienia szczelin nadświetla i pełnej konserwacji z możliwością relokacji w tej samej osi zależności od rozwiązania projektowego.

I - D3

stolarka drzwi dwuskrzydłowych, płycinowa, sześciopolowa z listwą przymykową oraz z zachowanymi zawiasami typu francuskiego, od strony zewnętrznej wtórnie obita wygłuszeniem, pom. nr 2.1, fot. nr 21, 22.

Stolarka wnioskowana do konserwacji z możliwością translokacji.

I - D4

stolarka drzwi jednoskrzydłowych, płycinowa, czteropolowa z profilowanym obramieniem ościeżnicy oraz z zachowanymi zawiasami typu francuskiego wraz z zestawem tworzącym szyld z zamkiem oraz mosiężną klamką, pom. nr 2.4, fot. nr 23, 24, 70. *Stolarka wnioskowana do konserwacji z możliwością translokacji.*

I - D5

stolarka drzwi dwuskrzydłowych o konstrukcji płycinowej, sześciopolowej wraz z trójpółową płycinową ościeżnicą z profilowanym obramieniem (o podziale pól nawiązującym do układu profili podziałów drewnianej boazerii, por. fot, nr 52) z zachowanymi zawiasami typu francuskiego – obecnie zdemonstowana, pom. nr 2.1, fot. nr 61, 62. *Stolarka wnioskowana do konserwacji z zaleceniem osadzenia jej z obrębie parteru budynku.*

I - D6

stolarka drzwi o konstrukcji płycinowej, dwuskrzydłowej, czteropolowej o górnych polach przeszklonych wraz z czteropolowym przeszklonym nadświetlem z częściowo zachowanym szkleniem kwater – obecnie zdemonstowana wraz z ościeżnicą, pom. nr 1.2, fot. nr 64.

Forma stolarki wnioskowana do zachowania jako inspiracja dla rozwiązania projektowego.

I - D7

obecnie zdemonstowana płycinowa stolarka przeszklonych drzwi dwuskrzydłowych, 20-stopolowych - o wtórnie przemalowanych szybkach, z dolnymi sekcjami w postaci brudników (o identycznej formie jak zewnętrzne skrzydła drzwi balkonowych w pom. nr 2.9, por. fot. nr 40), fot. nr 69

Forma stolarki wnioskowana do zachowania jako inspiracja dla rozwiązania projektowego.

I - D8

obecnie zdemonstowana stolarka drzwi dwuskrzydłowych, przeszklonych ośmiopolowych z wąskimi dolnymi płycinami o prostokątnym wypełnieniu, z nadświetlem ościeżnicy, prowadząca na werandę w elewacji południowej, fot. nr 71, 72.

Forma stolarki wnioskowana do zachowania jako inspiracja dla rozwiązania projektowego.

I - Do

profilowane obramienie ościeżnicy stolarki drzwiowej jednoskrzydłowej (o zdemonstowanym skrzydle drzwi), pom. nr 2.7, fot. nr 25

I - D

zdemontowane sztuki drzwi o konstrukcji płycinowej z częściowo z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz z nie zachowanym szkleniem wybranych pól (pom. nr 2.1), fot. nr 65.

Stolarka wymaga selekcji pod kątem stanu zachowania oraz kompletności.

I - O1

stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, dwuskrzydłowej, sześciopolowej o dodatkowo otwieranej dolnej kwaterze skrzydła prawego, z zachowanymi klameczkami oraz szplintami, fot. nr 26, 27.

Stolarka wnioskowana do wymiany.

I - O2

stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, czteroskrzydłowej, sześciopolowej, z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klameczkami, fot. nr 28, 29, 30.

Stolarka wnioskowana do wymiany.

I - O3

stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, czteroskrzydłowej, czteropolowej z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz mosiężnymi klameczkami. W ościeżach okna widnieją wnęki wykonane w tynku dla niezachowanych obecnie szpalet dolnych skrzydeł, fot. nr 31, 32, 33, 42.

Stolarka wnioskowana do wymiany z przewidzianym przywróceniem szpalet.

I - O4/ I-O4

stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, sześcioskrzydłowej, dziewięciopolowej o trzech dolnych skrzydłach dzielonych dwupolowo szczeblinami, z profilowanymi, trójpółowymi, składanymi szpaletami, z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klameczkami i szplintami skrzydeł, fot. nr 34, 35, 36.

Stolarka przewidziana do częściowej wymiany z wnioskowanym zachowaniem i konserwacją jej wewnętrznej partii tj. szpalet i ościeży.

I - O5 / I-O5

stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, czteroskrzydłowej, czteropolowej z profilowanymi, trójpoleowymi, składanymi szpaletami, z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klameczkami i szplintami skrzydeł a także z obramieniem sięgającym poziomu parkietu wraz z profilowanym, płycinowym, dwupoleowym wypełnieniem partii podparapetowej, fot. nr 37, 38.

Stolarka przewidziana do częściowej wymiany z wnioskowanym zachowaniem i konserwacją jej wewnętrznej partii tj. szpalet i ościeży.

I-O6

stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, od strony wnętrza w układzie czteroskrzydłowym, czteropolowym, zaś od zewnątrz o półkolistej formie nadproża, dzielonej w górnej sekcji koncentrycznie szczelinami 10-cio polowo oraz o dolnych skrzydłach sześciopolowych, fot. nr 39.

Stolarka wnioskowana do częściowej wymiany z ewentualnym zachowaniem i konserwacją jej wewnętrznych skrzydeł.

I - O7

układ trzech jednoskrzydłowych, prostych w formie zestawów stolarki tworzących kompozycję elewacji frontowej o skrajnych kwaterach dzielonych dwupolewo (czteropolowo od strony zewnętrznej) oraz o sześciopolowych skrzydłach okna środkowego, fot. nr 44.

Stolarka wnioskowana do wymiany.

I - O8 / I - O8

układ trzech jednoskrzydłowych, prostych w formie zestawów stolarki tworzących kompozycję elewacji frontowej o skrajnych kwaterach dzielonych dwupolewo (czteropolowo od strony zewnętrznej) oraz o sześciopolowych skrzydłach okna środkowego, fot. nr 45.

Skrzydła wewnętrzne stolarki przewidziane do konserwacji, skrzydła zewnętrzne zalecane do wymiany z przywróceniem podziału nadświetla szczelinami

I – O9

zdemontowane półkoliście zamknięte górne partie stolarki okiennej, (prawdopodobnie pochodzące z elewacji wschodniej) fot. nr 63.

I – O10

stolarka jednoskrzydłowego, jednopolowego wąskiego okienka z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz z zawrotnicami, fot. nr 46.

Stolarka wnioskowana do wymiany.

I – OB

stolarka drzwiowa prowadząca na balkon, od wewnątrz czteropolowa o przeszkleniu dzielonym szczeblinami z dolnymi sekcjami w postaci brudników, zaś od zewnątrz o wielopolowym podziale skrzydeł, fot. nr 40, 41.

Stolarka wnioskowana do wymiany z ewentualną możliwością zachowania skrzydeł wewnętrznych.

I – S

zabiegowy bieg schodów prowadzący na poddasze o konstrukcji drewnianej z profilowanymi podniesieniami stopni oraz z niezachowaną obecnie balustradą, fot. nr 49, 50.

Przewidziany do konserwacji z uzupełnieniem balustrady i pochwyty na wzór zachowanego fragmentu w poziomie poddasza

I – BA

zachowany fragment balustrady w poziomie użytkowym poddasza, złożonej z czterech smukłych, jednolalkowych tralek oraz profilowanego pochwyty, fot. nr 51.

Przewidziany do konserwacji

I-Bo1

fragment zachowanej drewnianej boazerii, obramionej profilowanymi listwami oraz o dekoracji lica w postaci pionowych pól analogicznych do podziałów profilowań

płycin ościeżnicy zdemontowanej stolarki drzwiowej, parter, pom. nr W0.4, fot. nr 52. *Przewidziana do konserwacji z możliwością transferu*

I-Bo2

zachowane fragmenty boazerii o konstrukcji ramowo-płycinowej, z płycinami ozdobionymi w narożnikach skrzyżowanymi listwami, parter, pom. nr LU.1.1, fot. nr 66.

II. Elementy ceramiczne.

II - 1 / II - 1

Kafle pochodzące z rozebranych pieców, wykonanych ze szkliwionych kafli. Rozmaitość form oraz kolorów kafli a także czytelne odmienne rodzaje ich dekoracji świadczą o pochodzeniu z co najmniej czterech pieców należących do zabytkowego wyposażenia budynku. Obecnie są one luźno złożone, w części zniszczone i niewłaściwie składowane w pomieszczeniach nr 2.1 oraz 2.2, fot. nr 55, 56. Zinventaryzowano także zdemontowane żeliwne drzwiczki zestawu paleniska i wyczystki o dekoracji roślinnej oraz z motywem lwich głów, fot nr 57. *Proponowane złożenie na powrót kafli pochodzących z połowy XIX w. z możliwością translokacji.*

III. Elementy metalowe.

III - 1

ślusarka drzwi z zachowanym zamkiem puszkowym oraz rozetką w formie nawiązującej do dekoracji roślinnej, osadzonej na skrzyżowaniu płaskowników blachy, fot. nr 53, 54.

Proponowana do konserwacji z możliwością transferu

IV. Elementy kamienne

IV - K

Kominek wykonany z czarnego marmuru z paleniskiem w kształcie konchy, flankowany parą lizen, zwieńczony belkowaniem, parter, pom. nr 2.1, fot. nr 47.

Wnioskowany do konserwacji z ewentualnym rozważeniem transferu

IV - 1

Balkon w poziomie poddasza użytkowego elewacji zachodniej o konstrukcji żelbetowej oraz o żelbetowej balustradzie w formie kolumnienek o uproszczonych kształtach baz i głowic oraz o płaskim pochwycie balustrady, o bokach z pełnym wypełnieniem, fot. nr 3, 9.

Wnioskowany do konserwacji TRALKI

IV - 2

Piaskowcowe stopnie schodów zewnętrznych, obecnie zdemontowane oraz złożone w pomieszczeniu nr LU.1.2, fot. nr 68.

Z uwagi na stan zachowania możliwa wymiana

V. Sztukaterie.

V - 1

wystrój architektoniczny elewacji południowej w postaci profilowanych obramień otworów okiennych - w partii wschodniej w postaci płaskich gzymsów okiennych oraz profilowanych parapetów, zaś w części środkowej ponad otworami zamkniętymi półkoliście, wzbogaconych dodatkowo fryzem kostkowym oraz medalionami o prostej dekoracji w formie kwiatów i tondami powyżej poziomu gzymsu okiennego. Sekcja środkowa elewacji obwiedziona schodkową w formie profilowaną opaską, okna poddasza sekcji zachodniej z wspólnym profilowanym parapetem,

wspartym na skromnych w formie prostokątnych kroksztynach, górą w osi fasady profilowana opaska okulusa, fot. nr 1, 2, 6, 7, 8.

Wystrój przewidziany do konserwacji i uzupełnienia formy

V - 2

rozeta sufitowa o mocno wyoblonej formie zdobień stylizowanych na kształty roślinne, zamocowana wtórnie na ścianie, parter, pom. nr 2.1, fot. nr 48.

Zalecane zdemontowanie oraz translokacja.

V. WIOSKI KONSERWATORSKIE - ZALECENIA DO PROJEKTU.

Rys. nr 5, 6, 7.

Założeniem przyszłego projektu adaptacji dla nowych funkcji willi *Kossakówka* - ze stanowiska konserwatorskiego - winna być pełna ochrona zawartej w niej substancji zabytkowej oraz przywrócenie części zatartych form wystroju, wartości technicznych i estetycznych, nadto usunięcie wtórnych dwudziestowiecznych przekształceń, deformujących jej pierwotny układ funkcjonalno - przestrzenny.

Planowane działania winny objąć całość działki, zatem zalecanym jest przywrócenie własności partii terenu wydzielonego wtórnie w zachodniej jej części - mieszczącego dziś prowizoryczne kioski i niewielkie pawilony oraz włączenie go na powrót w granice ustalone pierzejami ulicy Kazimierza Morawskiego i Alei Zygmunta Krasińskiego.

Podobnie projektem rewitalizacji założenia zielonego winien być objęty cały teren pozostałości historycznej działki a obejmujący otoczenie willi *Kossakówka* i *Jerzówka* - niezależnie od obecnej, zapewne przejściowej granicy administracyjnie rozdzielającej teren obydwu willi, z których *Domek Babci / Jerzówka* stanowi bowiem przebudowaną w połowie XIX wieku oficynę pierwotnej własności. Z tego także tytułu zewnętrzny mur/ogrodzenie działek od południa tj. ulicy Kazimierza Morawskiego winno mieć wspólną formę opartą na projektach archiwalnych - należy przy-

wrócić utracone detale na podstawie zachowanego oryginalnego projektu ogrodzenia Kossakówki wg. S. Żeleńskiego (1928 r.), por. il. nr XX.

Do willi dostawiono trzy przybudówki - o ile dwie z nich : wschodnia i północno-zachodnia zostały wkomponowane i włączone w pierwotny układ willi, o tyle przybudówka północno-wschodnia powstała w roku 1922 w znacznym stopniu zarta i rozbudowana w latach 80-tych XX wieku, w swej obecnej formie stanowi rażący dysonans zniekształcający bryłę budynku. Proponuje się zatem jej rozbiórkę, co pozwoli także na odsłonięcie i ukazanie pierwotnej wschodniej części elewacji tylnej willi.

Rozważyć jednakże należy możliwość powtórzenia narysu pierwotnej, nie przekształconej dobudówki i wobec braku danych o jej wyglądzie - poza narysem ścian - odtworzenia jej bryły w wersji transparentnej, umożliwiającej ekspozycję wschodniej partii elewacji północnej wraz jej odtworzoną kolorystyką fakturą i stolarką.

Generalnie należy utrzymać obecną dyspozycję wnętrza, wyznaczoną ścianami konstrukcyjnymi. Proponuje się jedynie niewielkie korekty w zakresie światła oraz funkcji otworów w dawnej ścianie elewacyjnej północnej, tj. przywrócenie światła oraz funkcji okna w pom. nr 1.2, z zaślepieniem wtórnie utworzonych drzwi; nadto wydaje się zasadnym usunięcie zamurówki okna w zachodniej części budynku w dawnej ścianie elewacyjnej tylnej i zamianę jej na otwór drzwiowy (łączący pom. nr 2.1-2.3). Rozważyć należy niewielkie korekty lokalizacji osi otworów drzwiowych w trakcie frontowym willi oraz przywrócenie zniszczonych obecnie schodów łączących pom. nr 2.3 oraz 2.9 jako elementów historycznego układu komunikacji.

Istotną wartością budynku jest kompozycja i dekoracja elewacji, zwłaszcza frontowej (południowej). W ramach prac konserwatorskich, którymi winna zostać objęta, należy przywrócić brakujące partie dekoracji stiukowej w postaci płycin i tond ponad oknami parteru, por. il. nr XXIII, XXIIIa. Winno się także usunąć wprowadzoną współcześnie astylową stolarkę dwu otworów okiennych w środkowym ryzalicie elewacji południowej i osadzić nową, wykonaną na wzór form widocznych

na zdjęciach archiwalnych tj. z promienistym podziałem półkolistego nadświetla a także posiadającą historyczne profilowania, których w powtórzonej stolarce nie uwzględniono, fot. nr il. nr XXIII, fot. nr 6. Zaleca się także przywrócenie stolarki w okulusie, widocznej na zdjęciach archiwalnych. Należy także przywrócić formę zewnętrznych partii stolarki okienek kondygnacji poddasza na wzór zachowanych wewnętrznych skrzydeł, fot. nr 46, 47.

W związku z planowaną zmianą funkcji budynku dla potrzeb muzeum sztuki współczesnej oraz wobec niemal całkowitego zatarcia charakteru wnętrz mieszkalnych willi, nie widzi się obecnie konieczności jego odtwarzania w całości. Biorąc jednakże pod uwagę oczywistą konieczność nie zacierania tradycji funkcji budynku o historię powiązanej z rodziną Kossaków, zaleca się utworzenie wnętrza bądź wnętrza o uzupełnionym i zrekonstruowanym wystroju z czasów w których willa pełniła funkcje mieszkalne. Z tego tytułu możliwym wydaje się być także relokacja kominka oraz elementów obecnie zdemontowanych np. powtórne złożenie pieca/pieców po dokonanej selekcji kafli. W pomieszczeniu czy pomieszczeniach tych o przywróconej pierwotnej kolorystyki ścian winien być także przywrócony parkiet klepkowy o układzie i wielkości klepek stosowanych w II poł. XIX / pocz. XX wieku.

Elementy drewniane w elewacjach znajdują się w stanie technicznym predystynującym do ich wymiany - z wyłączeniem bramy, która winna być konserwowana. Stolarka okien i drzwi w elewacjach obecnie nie spełnia nawet w przybliżeniu wymogów współczesnych norm ochrony termicznej i akustycznej. Założenia wymiany stolarki - jako kierunkowe - zawarte zostały w programie prac konserwatorskich autorstwa M. Sawickiego z roku 2017 i akceptowane przez Urząd Konserwatorski - temu celowi służyła także wykonana dokładna inwentaryzacja architektoniczna stolarki, umożliwiająca jej odtworzenie. Proponuje się jednakże zachowanie i konserwację jej wewnętrznych partii tj. szpalet czy wewnętrznych skrzydeł drzwi balkonowych fot. nr 35, 36, 37, 38, 39, 40 przy oczywistej możliwości wymiany i zmiany konstrukcji jej zewnętrznych partii. Słusznym wydaje się być odtworzenie brakujących szpalet w oknach pomieszczeń traktu frontowego oznaczonych nr LU.1 oraz 2.2, fot. nr 31, 32.

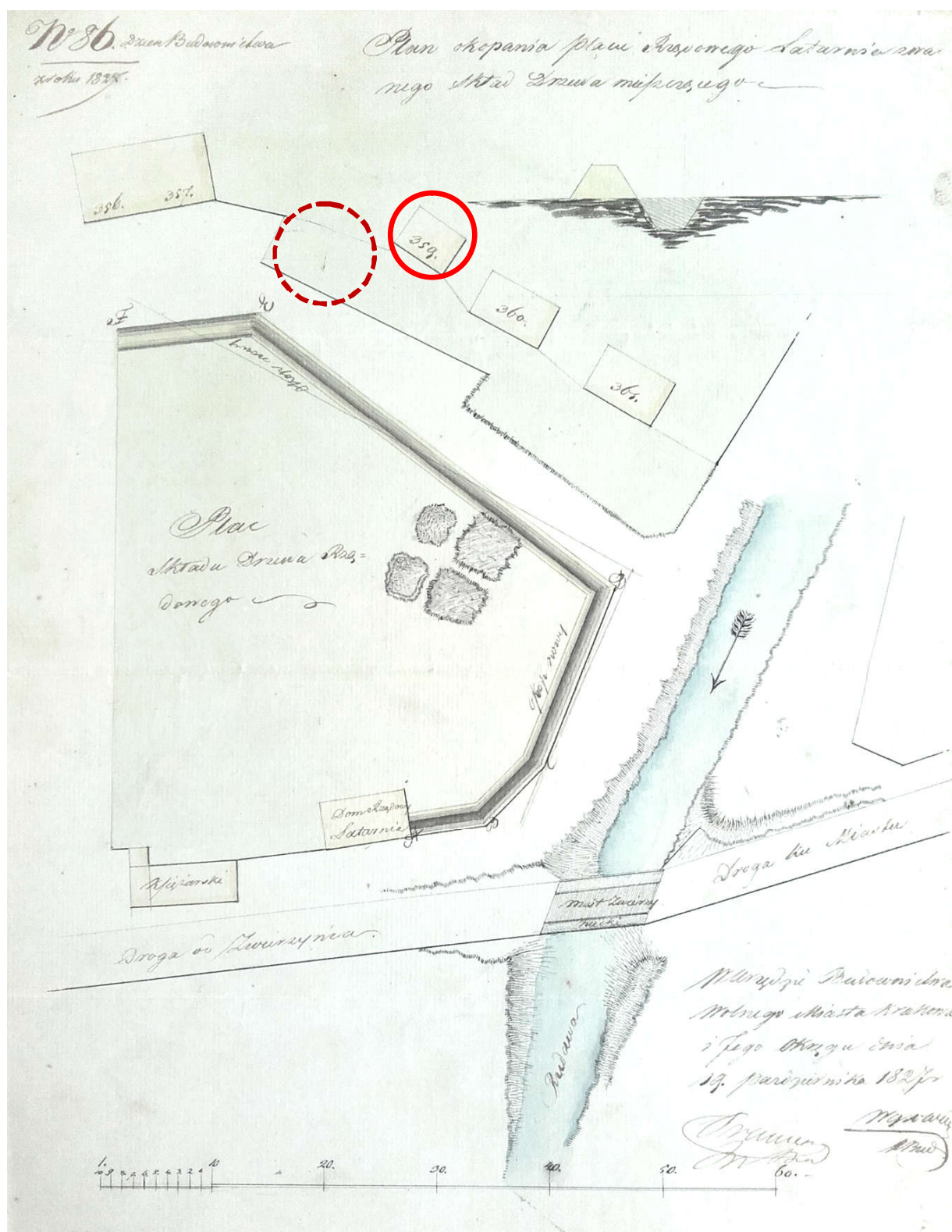
Stolarka drzwiowa wewnętrzna winna być poddana selekcji pod względem jej stanu zachowania i poddana konserwacji. Dopuszczalna wydaje się być replika formy - w uzasadnianych przypadkach - czy translokacja wynikała z nowego programu komunikacji, związanego z wprowadzaną funkcją. W pierwszej kolejności należy jednak objąć ochroną stolarkę będącą elementem autorskiego projektu willi, pochodzącej z połowy XIX wieku. Uzupełnienie balustrady schodów i ich konserwacja jest oczywistą.

Rozważając możliwość wzniesienia na terenie parceli nowego obiektu, związanego z wymogami wprowadzanej funkcji, należy wziąć pod uwagę lokalizację istniejących tamże a zatartych już innych budowli. Pierwotnie w obrębie działki oprócz *Kossakówki* i *Jerzówki* znajdowały się obiekty czytelne na planach archiwalnych. Drewniany budynek gospodarczy i stróżówka wypełniająca narożnik parceli u zbiegu dzisiejszej ulicy Kazimierza Morawieckiego i alei Zygmunta Krasińskiego, oznaczona jest na planach pochodzących z roku 1865 oraz 1878 (por. il. nr X, XI) wraz z murowanym obiektem w skrajnie zachodniej partii parceli, oznaczonym jako oficyna. Narys ich ścian zewnętrznych zbliżony był wielkością do narysu willi *Wygoda* - później *Kossakówki*. Budynek zachodni przebudowany na rotundę był jakiś czas pracownią malarską Juliusza i Wojciecha Kossaków a został rozebrany w trakcie regulacji pierzei alei Zygmunta Krasińskiego. Budynek gospodarczy wraz ze stróżówką rozebrano wznosząc nowy, murowany obiekt, zapewne o podobnej funkcji w ich dawnym bezpośrednim sąsiedztwie, il. nr XII, XIX. Także i on w roku 1941 uległ rozbiorce.

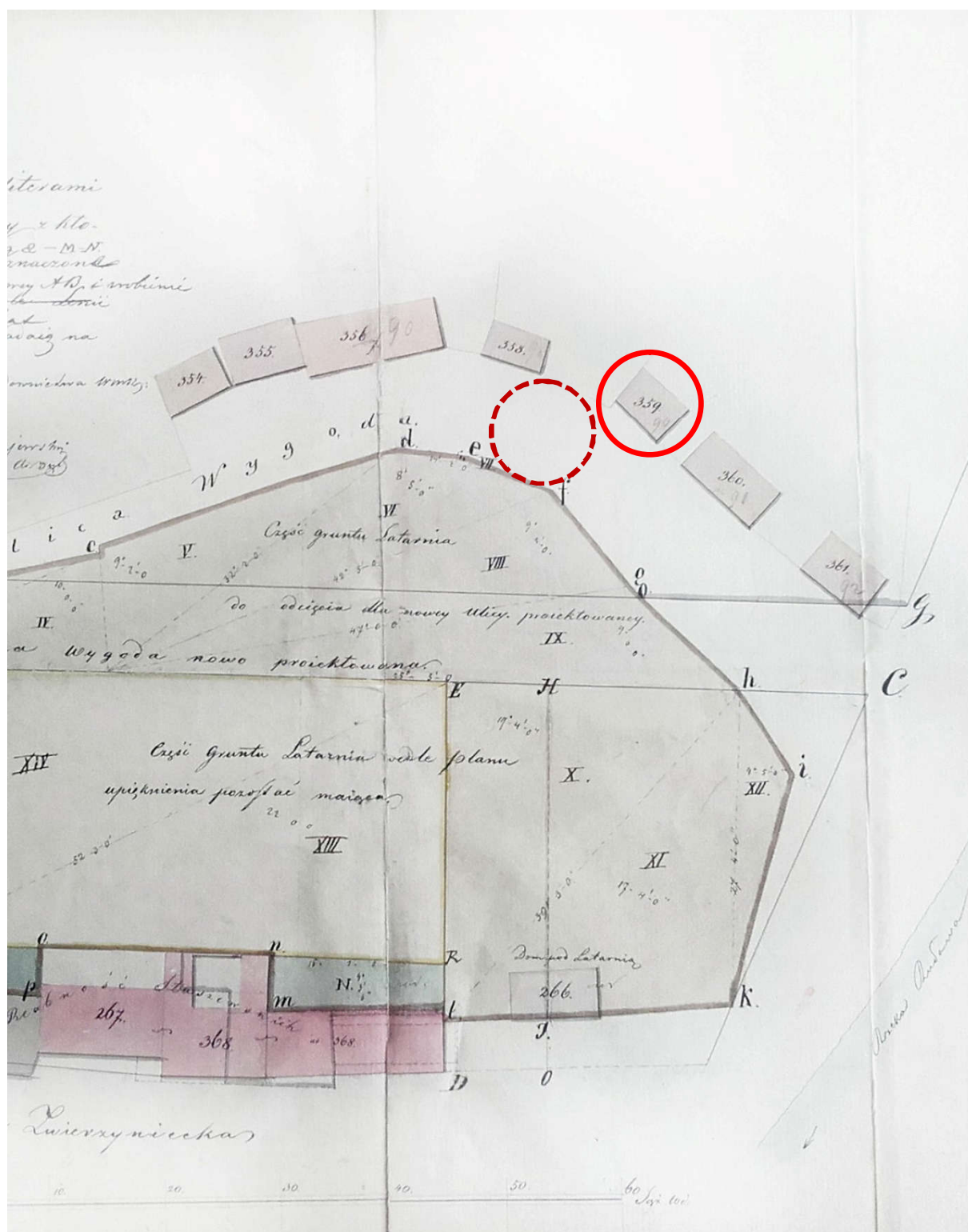
Słusznym zatem wydaje się sądzić, iż w przypadku zamysłu wzniesienia nowej kubatury w obrębie obecnej parceli, zasadnym byłoby przywrócenie historycznej lokalizacji tego obiektu w południowo - zachodnim narożniku działki lub w jej skrajnie zachodniej partii, jednakże jego gabaryt, faktura i kolorystyka elewacji nie mogą stać w kolizji z zabytkowym kształtem przestrzennym willi i jej otoczenia. Jest to warunek sine qua non. W przypadku formowania przeszklonego łącznika pomiędzy nowym obiektem zachodnim a willą, sugeruje się ulokowanie go w miejscu w pew-

nej mierze historycznie uzasadnionym tj. wyprowadzenie go do północnej osi elewacji zachodniej w miejscu istniejących niegdyś a obecnie zatartych schodów prowadzących z balkonu do ogrodu.

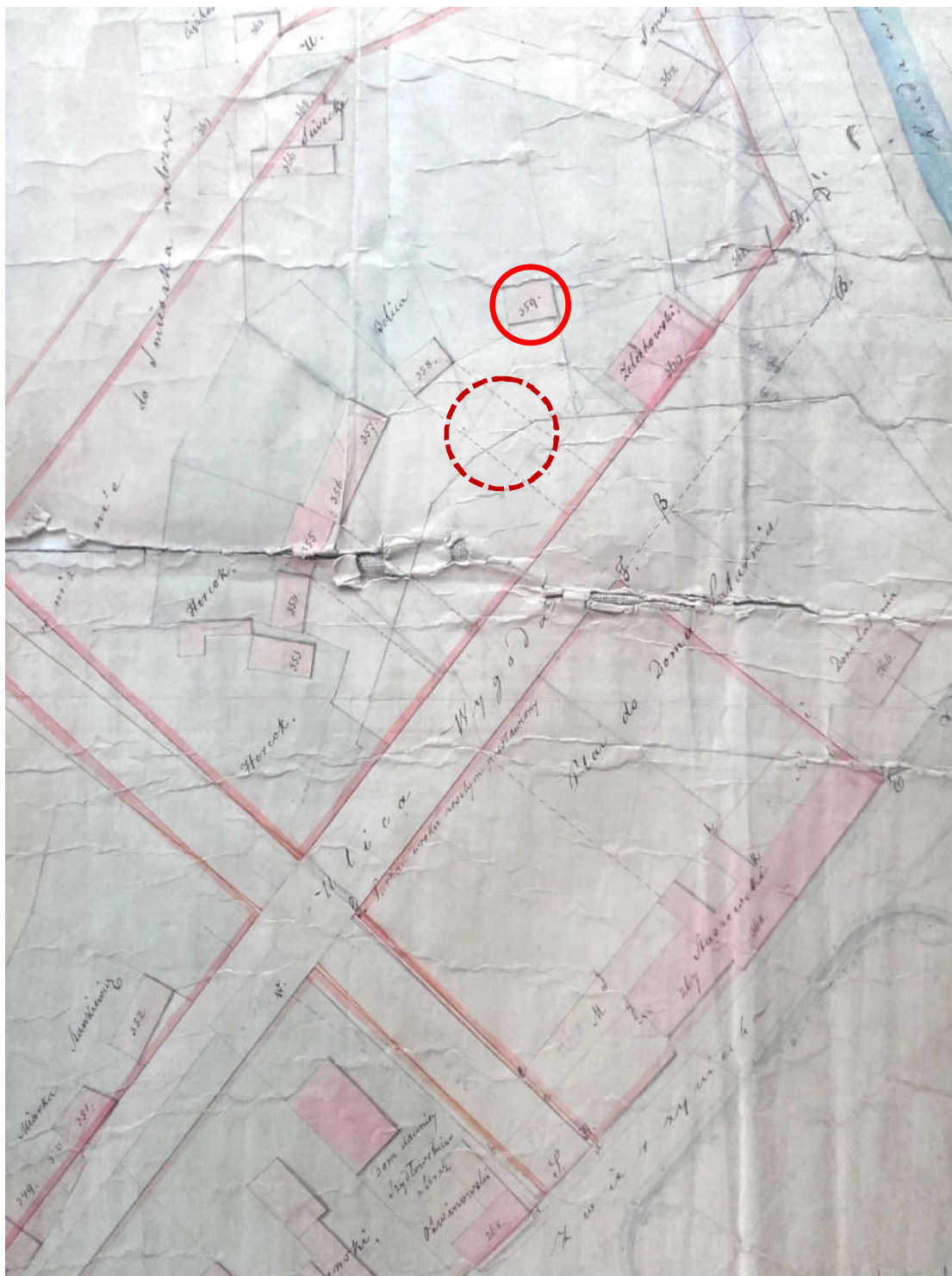

II. nr I. Kraków, Kossakówka. „Plan okopania placu rządowego Latarnia zwanego skład drzewa mieszczącego”, 1827 r. Widoczna sytuacja nieruchomości późniejszej willi Wygoda (jeszcze później: Kossakówki; lokalizacja willi, wzniesionej po poł. XIX w. - obwód przerywaną, bordową linią), składająca się z zabudowań, ozn. 356, 357, 358, 359 przy Placu Latarnia. Budynek nr 359 (czerwony obwód) znajduje się w lokalizacji wybudowanej w 1857 r. oficyny (później: oficyna willi Wygoda, Domek Babci, Jerzówka). Właściciel nieruchomości w 1827 r. – nieznany. ANK WMK VI 217

II. nr II. Kraków, Kossakówka. „Plan okazujący grunt Latarnia zwany”, 1837 r. Widoczna sytuacja nieruchomości późniejszej willi Wygoda (później Kossakówki), wg opisu, jak dla ilustracji powyżej. Właściciel nieruchomości w 1837 r. – nieznany. ANK, Zbiór pl. Urz. Bud. Miejskiego, Teki XVI, pl. 14

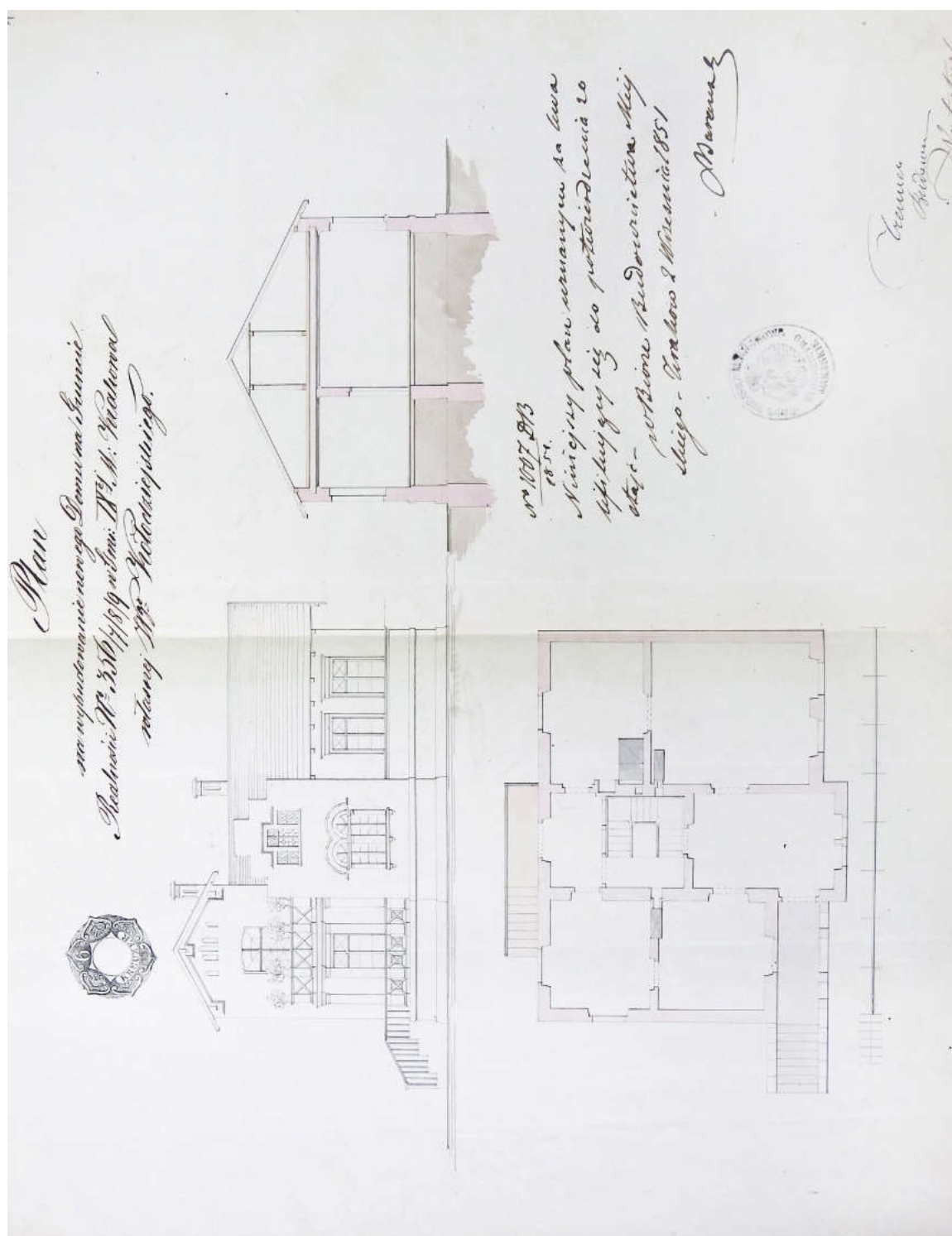

II. nr III. Kraków, Kossakówka. „Plan upiększenia Przedmieścia Wygoda zwanego”, 1844 r. Właściciel: Belica. ANK, Zbiór pl. Urz. Bud. Miejskiego, Teka XVI, pl. 11

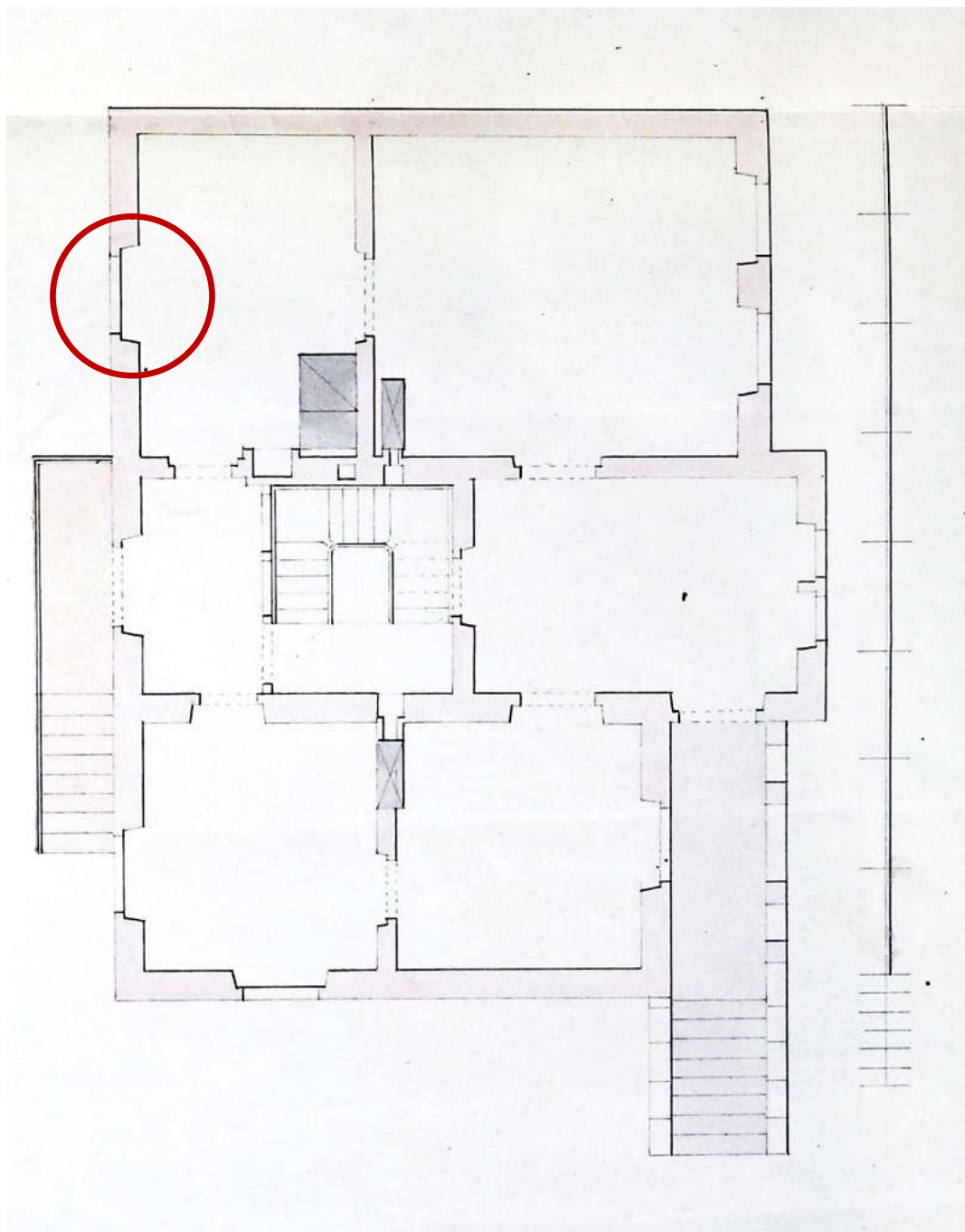

II. nr IV. Kraków, Kossakówka. „Plan Stadt Krakau hierzu einverbleibt Kawiory, mit den Vorstädten Kleparz, Czarna Wieś, Piasek, (...) im Galizien Krakauer Kreis”, 1848 – 1856 r., Widoczne zabudowania nr 356, 357, 358, jedynie 356 oznaczony jest jako murowany – na planie zaznaczono już willę „Wygoda” (patrz. II. poniżej) . ANK, sygn. 29/663/0/1/16

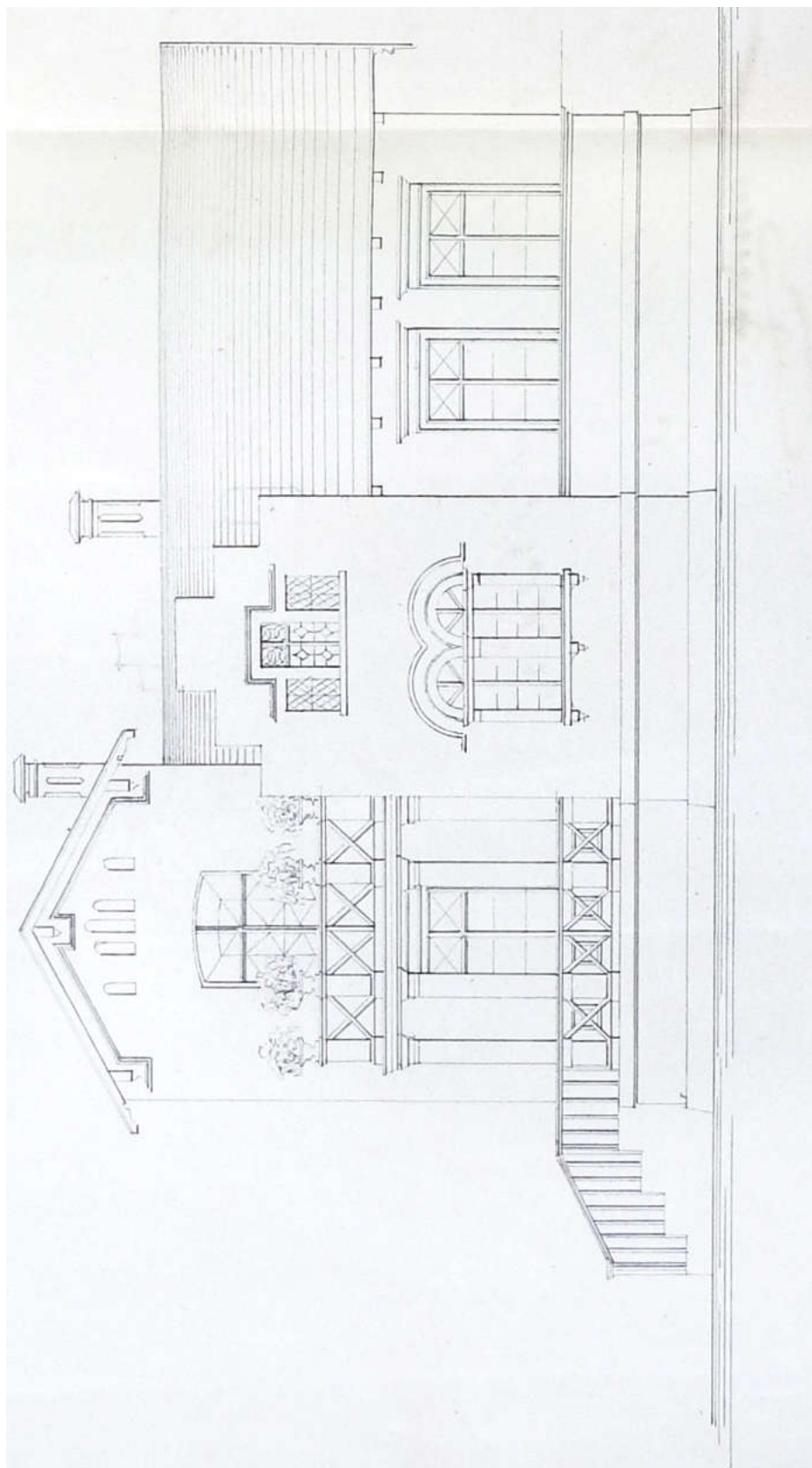

II. nr V. Kraków, Kossakówka. Pierwszy znany plan willi „Wygoda” (później: Kossakówka), 1851 r. proj. K. Kremer dla W. Kołodziejskiego. „Plan na odbudowanie nowego domu na gruncie realności 356, 7, 8, 9 w Gm. IX m. Krakowa własnej W. Kołodziejskiego”. Wg ANK ABM 496

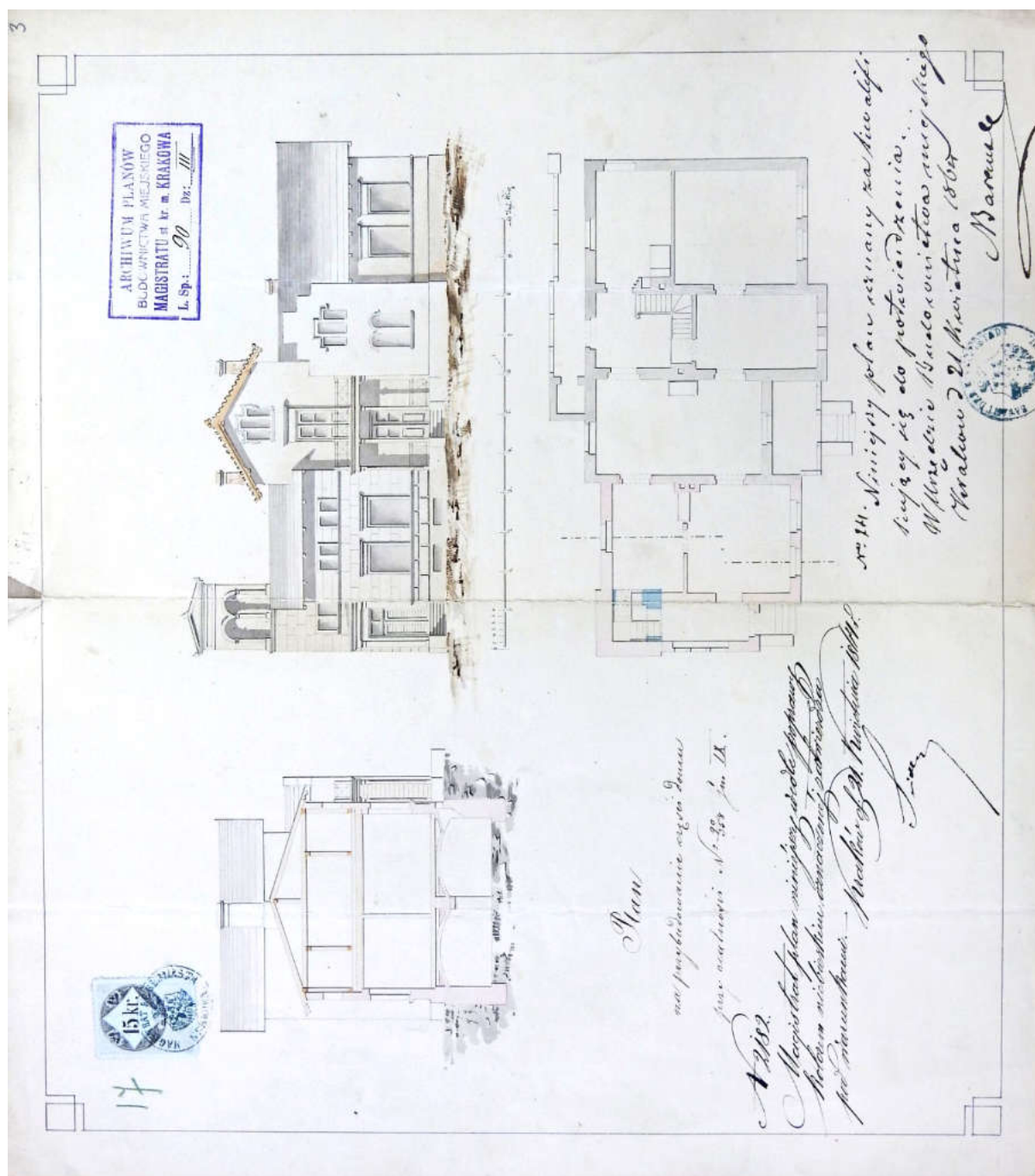

II. nr VI. Kraków, Kossakówka. Fragment ilustracji powyżej (nr V), rzut projektowanej w 1851 r. willi „Wygoda”. Por. il. nr IX. Oznaczono lokalizację otworu okiennego, przekształconego na otwór drzwiowy, por. fot. nr 16.

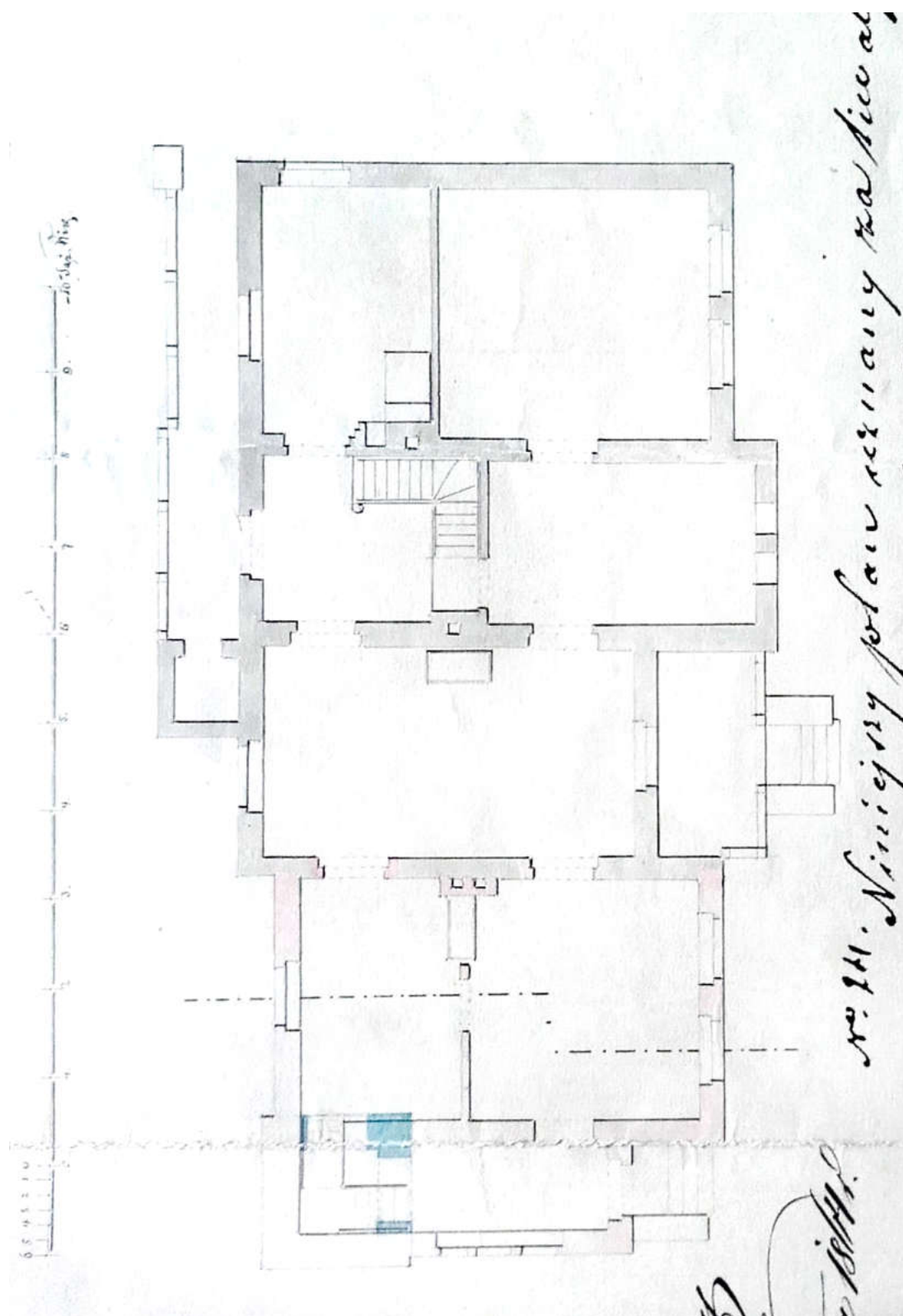

Il. nr VII. Kraków, Kossakówka. Fragment ilustracji nr V, elewacja frontowa projektowanej w 1851 r. willi „Wygoda”.

II. nr VIII. Kraków, Kossakówka. Niezrealizowany projekt rozbudowy willi „Wygodą”. „Plan mającego odbudować się domu pod L. 359 w Gm. IX M. Krakowa położonego”, 1864 r. Wg ANK ABM 496

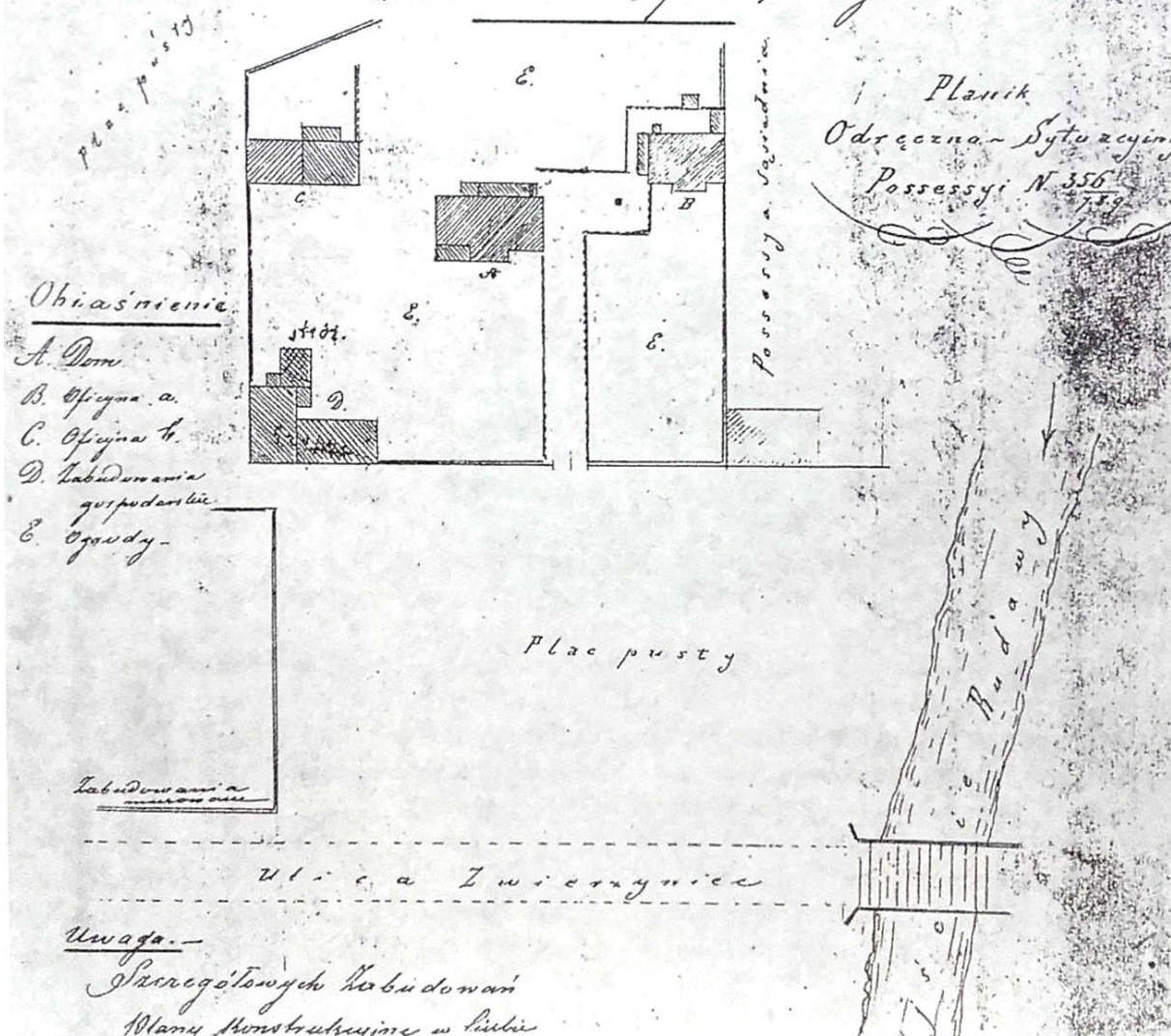

Il. nr IX. Kraków, Kossakówka. Niezrealizowany projekt rozbudowy willi „Wygodna” z 1864 r., fragment il. powyżej – rzut parteru. Widoczne zaznaczone szarym kolorem mury zrealizowanego według projektu z 1851 r. założenia (górna część rzutu) - i rozbieżności w realizacji względem pierwotnego projektu (por. il. nr VI). Istniejąca weranda od strony frontowej prawdopodobnie nie została na niniejszym rysunku uwzględniona – z powodu planowanej rozbudowy obiektu w jej miejscu.

Planunek Szeregowej Zabudowy

w Posesji miejskiej N° 356, 7, 8 i 9. Cm IX
przy ulicy Zwierzynieckiej w Mieście Kraków,
nie istniejących do Wł. Maryi Kossakowskiej należą-
cych, celem ubierania tychże w Towarzystwie
Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie, na pąkanie
Właścicieli sporządzone.

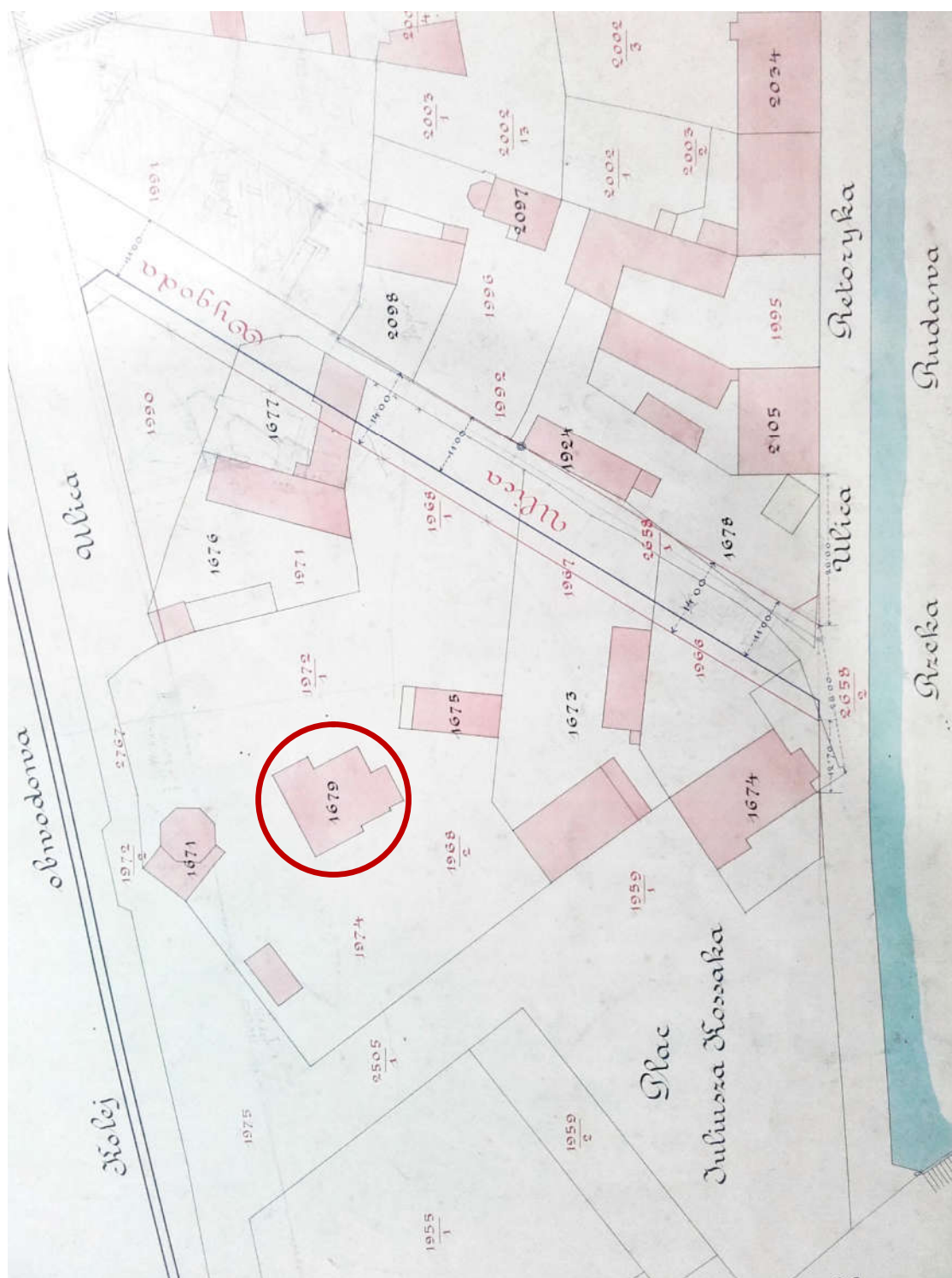

II. nr X. Kraków, Kossakówka. Plan sytuacyjny całej posesji „Wygoda” z 1865 r. w czasach własności Marii z Kędrzyckich Zaleskiej. Wg K. Olszański, „Kossakówka”, Krzysztofor 18:1991, s. 145

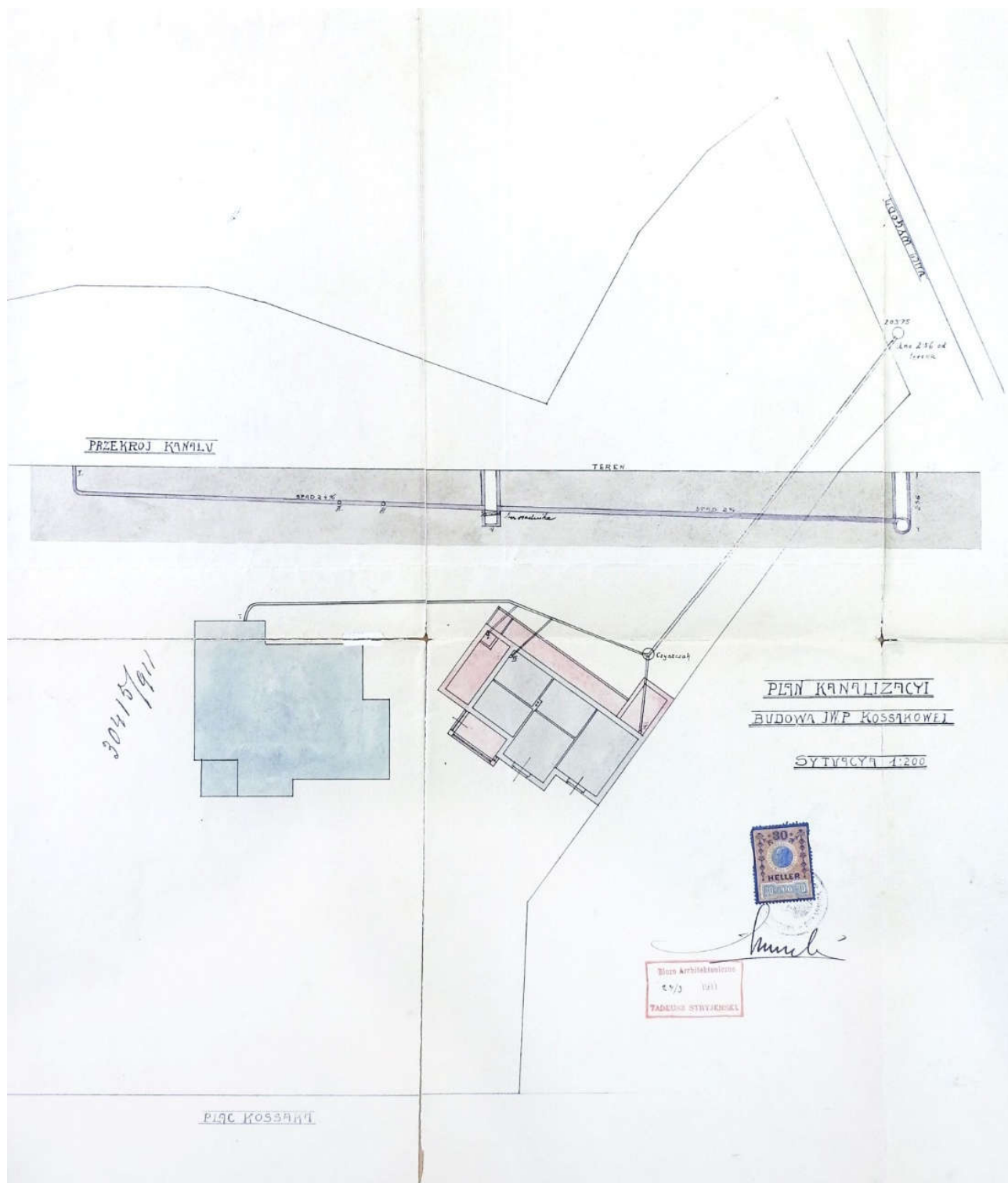

Il. nr XI. Kraków, Kossakówka. Fragment planu Krakowa Konarzewskiego, 1878 r. Czerwonym okręgiem zaznaczono budynek willi. Wg ANK.

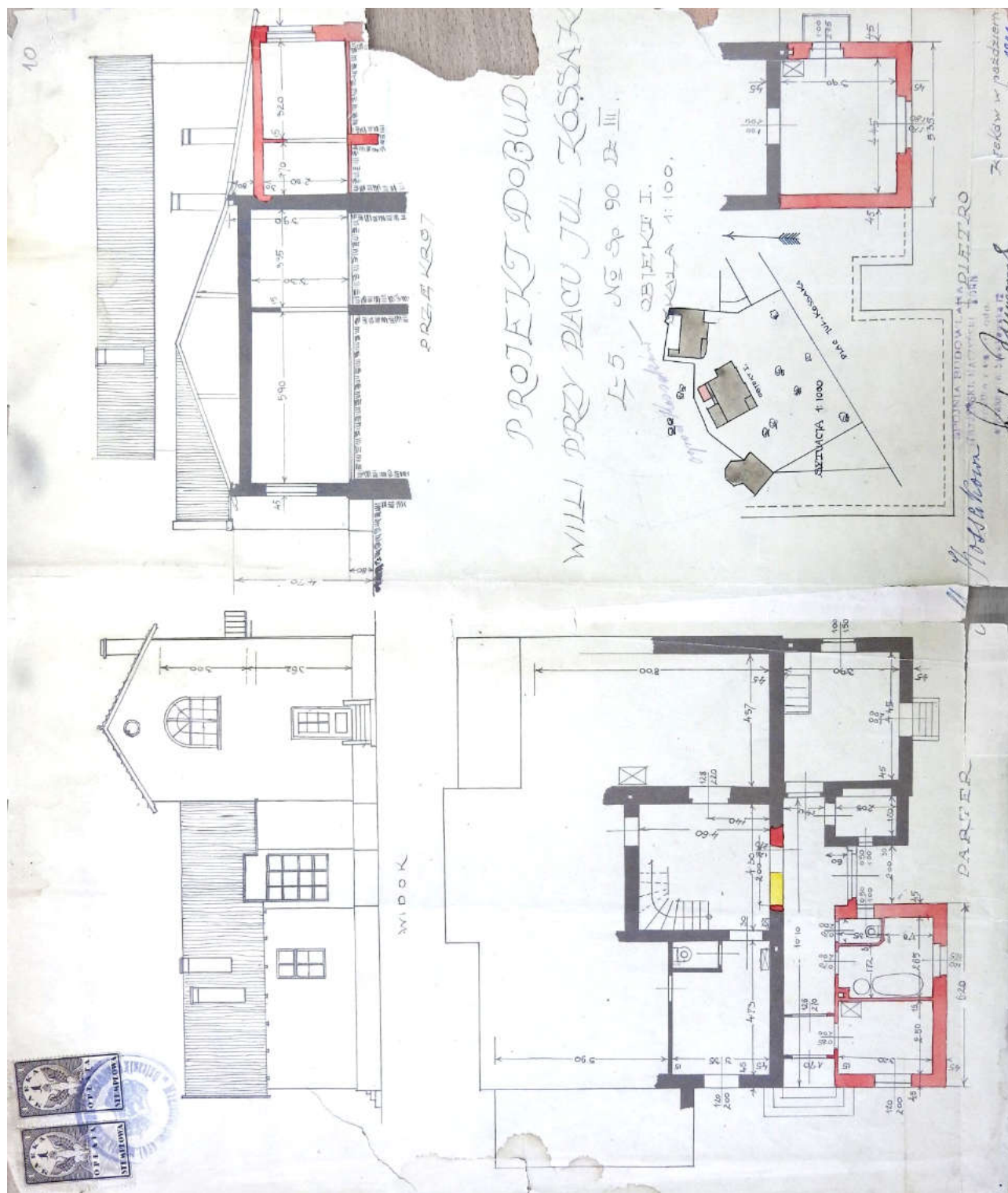

II. nr XII. Kraków, Kossakówka. „Plan sytuacji ulicy Wygoda ... z zaznaczoną linią regulacji”, 1899 r. Czerwonym okręgiem zaznaczono budynek willi. W narysie rzutu widoczna dobudowany trakt tylny zachodniego segmentu willi oraz aneks od strony wschodniej. (Ulicę Retoryka wytyczono w 1883 r. wzdłuż Rudawy, Rudawę na tym odcinku zasklepiono 1910-1912. Ulica Wygoda w nowym, dzisiejszym przebiegu zrealizowana została w 1912 r. Linia kolejowa na wale drogi strategicznej – 1887-1888, zlikwidowana 1911r. Obecna Aleja Krasińskiego (od 1912 r.), ówczesnie nosi nazwę ul. Swoboda. Wg ANK, Regulacje II 31

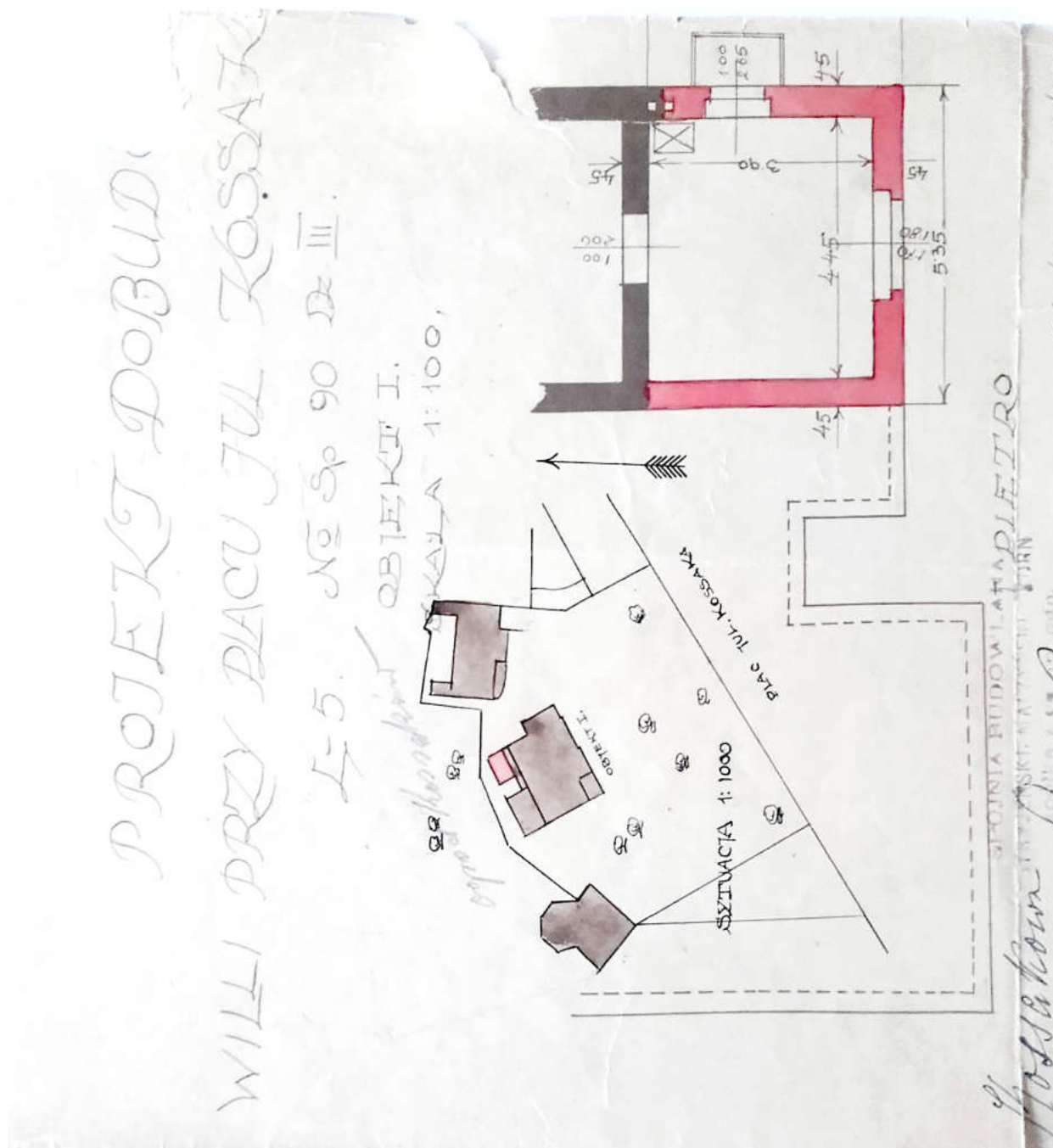

II. nr XIII. Kraków, Kossakówka. Plan kanalizacji „Kossakówki” i „Jerzówki” z 1911 r. Zarys rzutu głównej willi (z lewej) jak na ilustracji powyżej

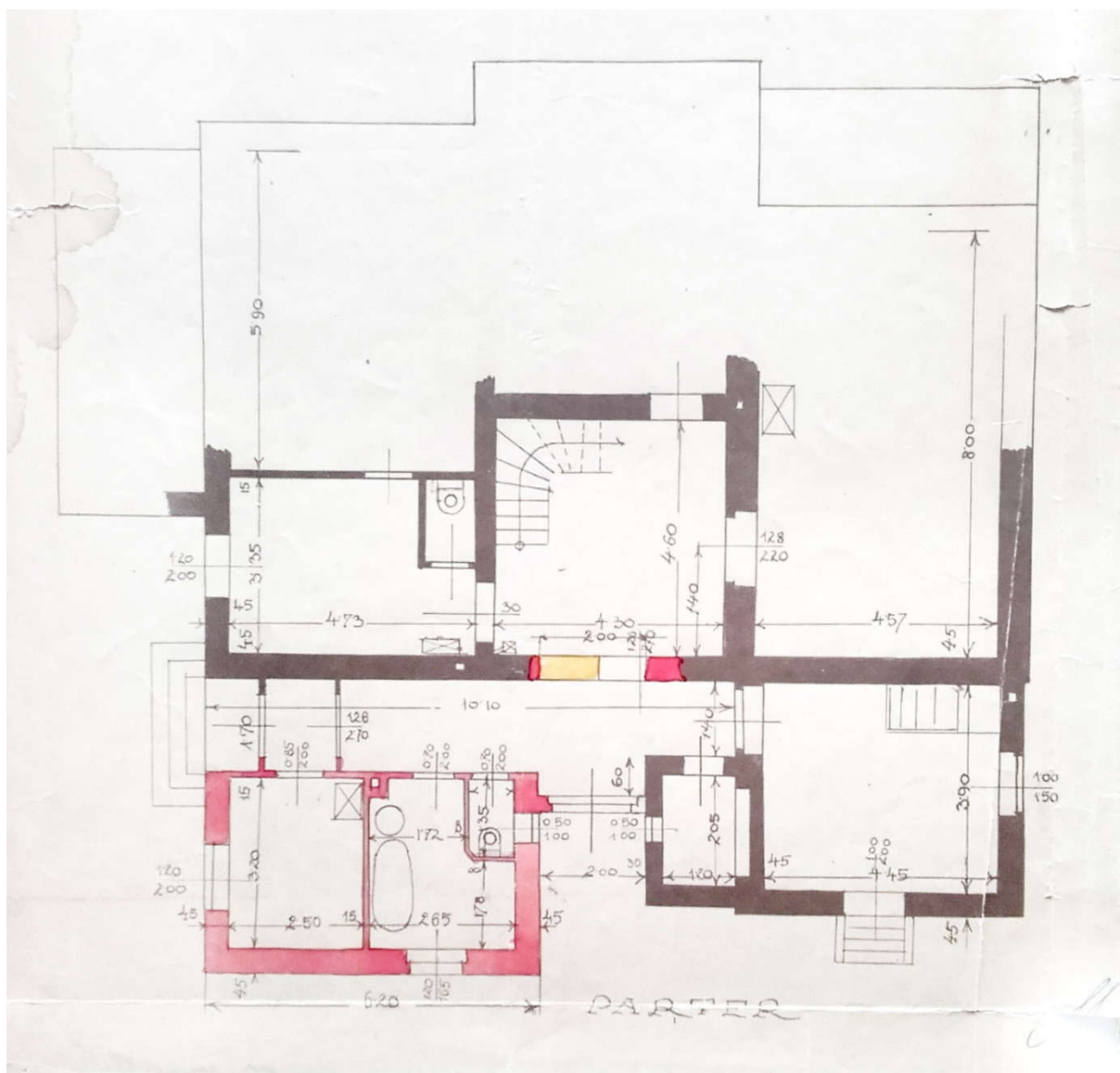

II. nr XIV. Kraków, Kossakówka. „Projekt dobudowy do willi przy placu Kossaka L-5 Nr sp. 90 Dz. III”, 1921 r. Widoczny projekt dobudowy drugiej lokalności z tyłu willi i zmiana szerokości wejścia do hallu. Wg ANK ABM f. 421a

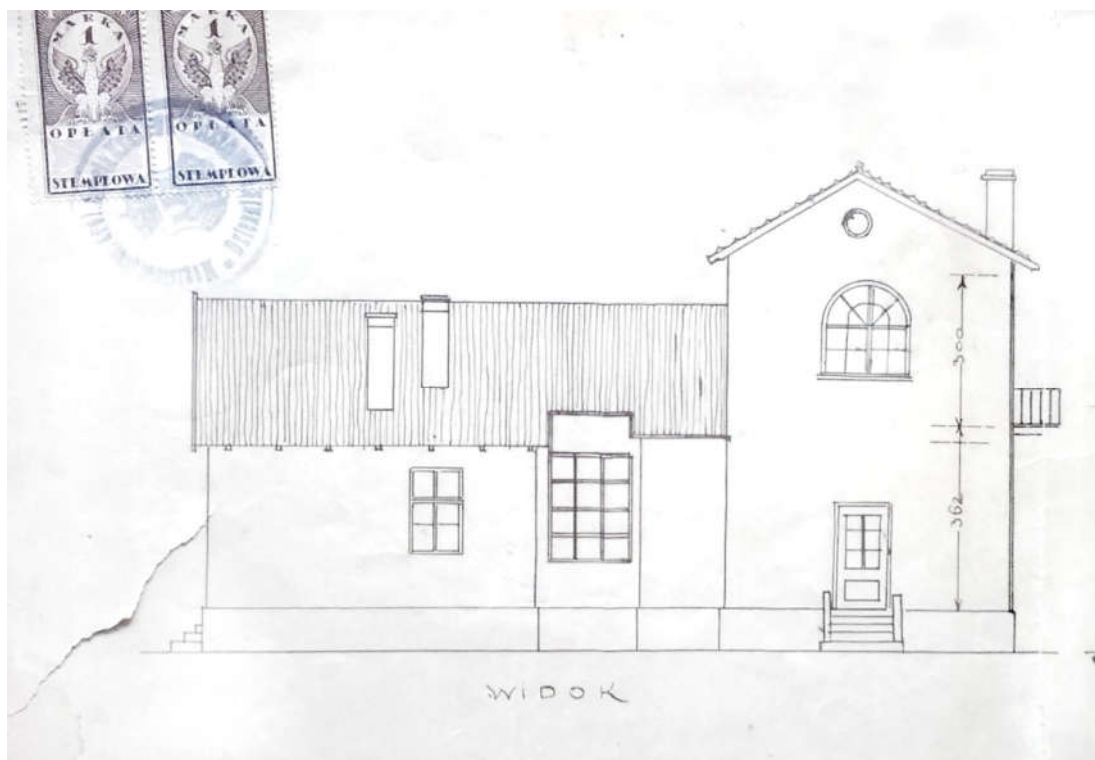

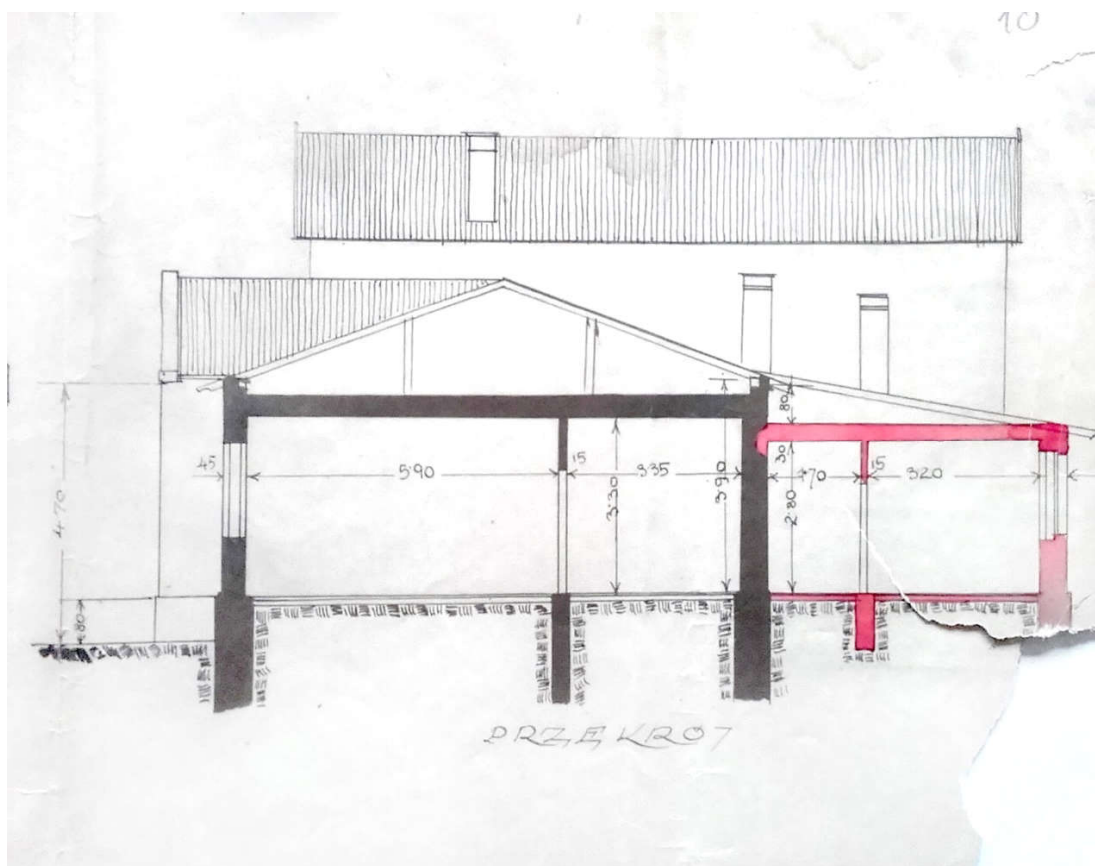
II. nr XV. Kraków, Kossakówka. „Projekt dobudowy do willi przy placu Kossaka L-5 Nr sp. 90 Dz. III”, 1921 r. Powiększony fragment il. powyżej. Widoczna sytuacja oraz fragment przebudowywanego rzutu I piętra.

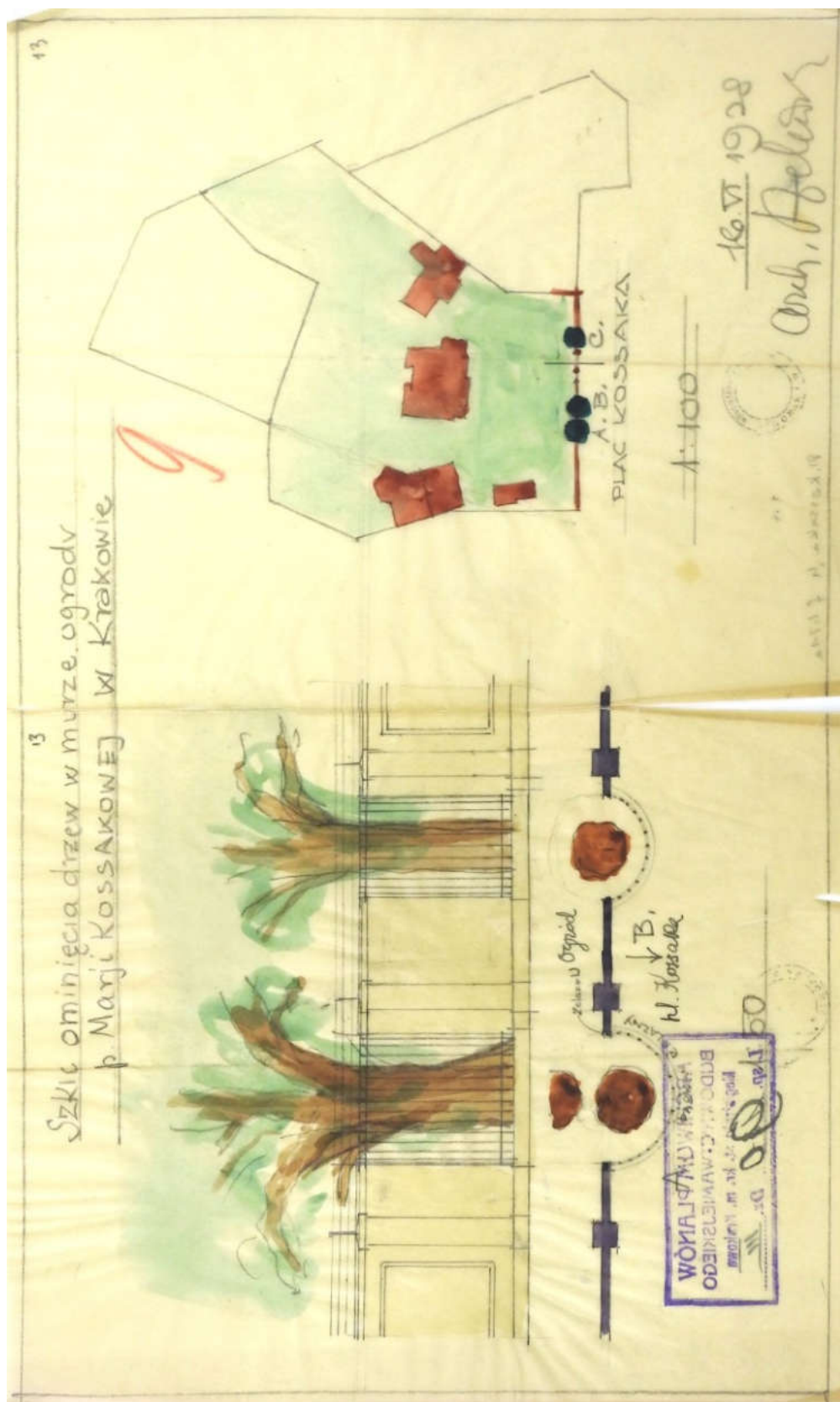

II. nr XVI. Kraków, Kossakówka. „Projekt dobudowy do willi przy placu Kossaka L-5 Nr sp. 90 Dz. III”, 1921 r. Powiększony fragment il. nr XIV. Widoczny rzut parteru z projektowaną dobudową i zmianą szerokości wejścia do hallu.

II. nr XVII, XVIII. Kraków, Kossakówka. „Projekt dobudowy do willi przy placu Kossaka L-5 Nr sp. 90 Dz. III”, 1921 r. Powiększony fragment il. nr XIV. Widoczna elewacja tylna (powyżej) oraz przekrój (poniżej).

II. nr XIX. Kraków, Kossakówka. Szkic ominięcia drzewa w murze ogrodu Kossakówki, proj. S. Żeleński, 1928 r. Wg ANK ABM f. 421a

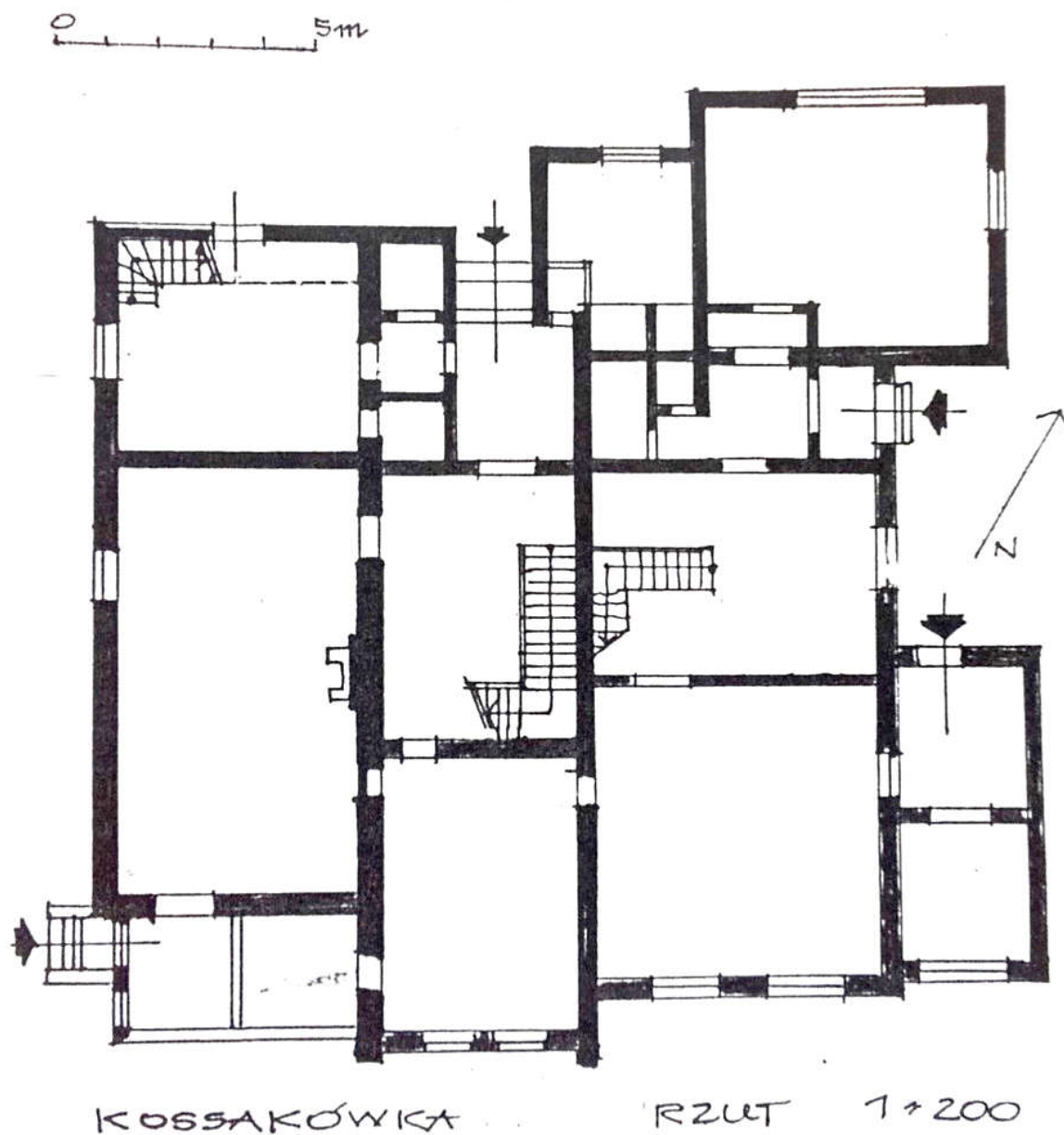

KRAKÓW PLAC J.KOSSAKA 4, willa " KOSSAKÓWKA "

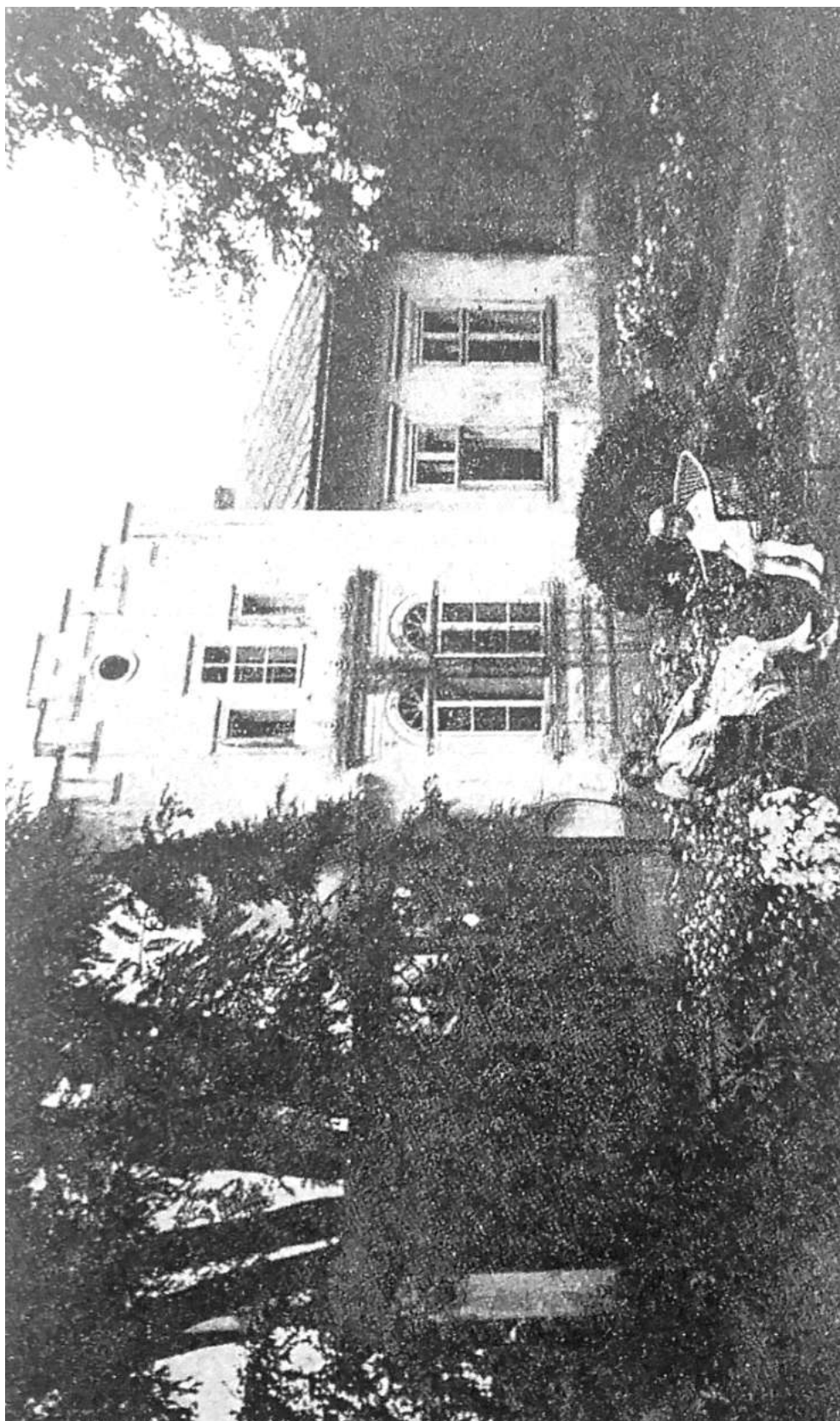
Dokumentacja naukowo - historyczna ,waloryzacja elementów zabytkowych

48

II. nr XXI. Kraków, Kossakówka. Rzut parteru Kossakówki, 1990 r. Wg karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, tzw. „biała karta”, „Dworek w zespole Kossakówka”, Irena Konopka, Maria Filipowicz, Kraków 1990, archiwum WUOZ Kraków

II. nr XXII. Kraków, Kossakówka. Widok elewacji frontowej, 1926 r. Wg K. Olszański, „Kossakówka”, Krzysztofor 18:1991

II. nr XXIII. Kraków, Kossakówka. Widok elewacji frontowej, 1936 r. Wg NAC, sygn. 1-K-3654-4

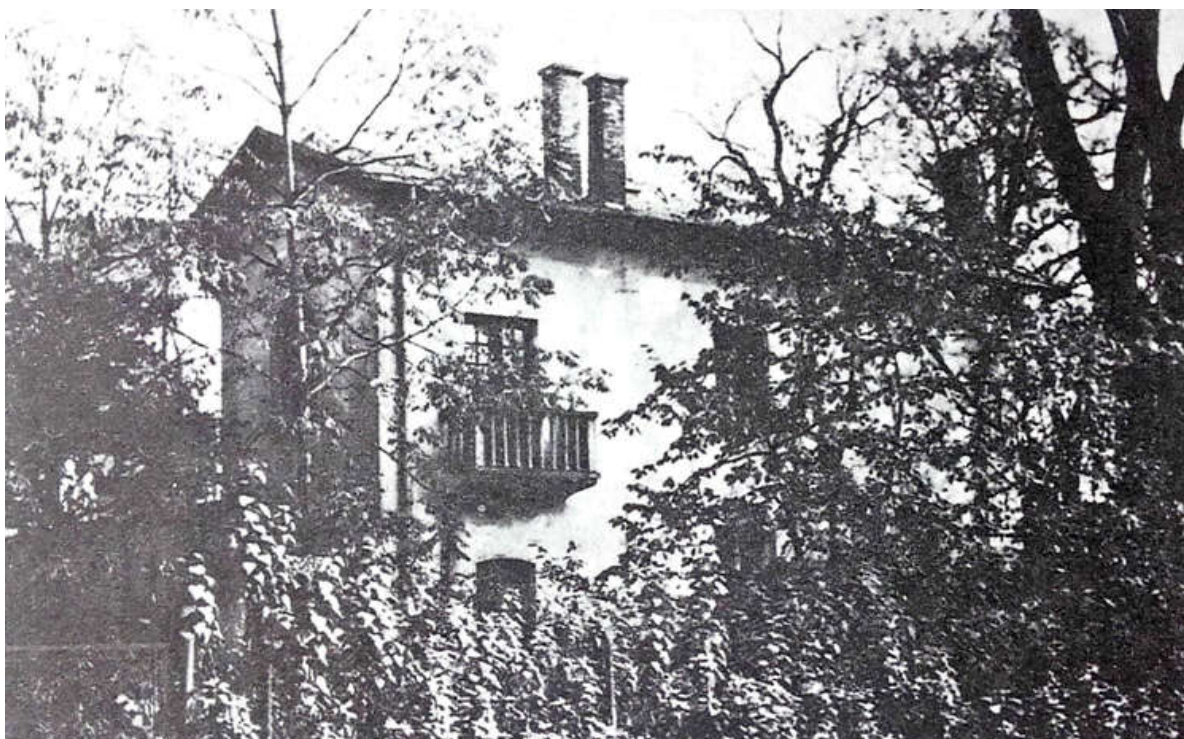
II. nr XXIIIa. Kraków, Kossakówka. Widok elewacji frontowej, fragment - widoczna obecnie nie zachowana dekoracja sztukatorska ponad oknami parteru. 1936 r. Wg NAC, sygn. 1-K-3654-4

II. nr XXIV. Kraków, Kossakówka. Wnętrze salonu „Kossakówki” w tle fotografii Wojciecha Koska z Magdaleną Samozwaniec i Stefanem Jasnorzewskim, 1936 r. Ujęcie w kierunku północno-zachodnim, widoczne okno w ścianie zachodniej naprzeciw (niewidocznego na zdjęciu) przejścia z hallu, w ustawionym w narożniku lustrze odbija się fragment wyjścia na werandę. Wg NAC, sygn. 1-K-3654-2

II. nr XXV. Kraków, Kossakówka. Wnętrze salonu „Kossakówki” w tle fotografii Wojciecha Kosska, 1936 r.. Widok w kierunku południowo – zachodnim. Po lewej stronie widoczne drzwi na werandę. wg NAC, sygn. 3/1/0/11/3654/1

II. nr XXVI. Kraków, Kossakówka. Widok od Alei Krasińskiego, okno z balkonikiem od pokoju Marii Pawlikowskiej - Jasnorzewskiej. Wg K. Olszański, „Kossakówka”, Krzysztofory 18:1991, s. 158

II. nr XXVII. Kraków, Kossakówka. Widok elewacji frontowej Kossakówki, 1990 r. Wg karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, tzw. „biała karta”, „Dworek w zespole Kossakówka”, Irena Konopka, Maria Filipowicz, Kraków 1990, archiwum WUOZ Kraków

II. nr XXVIII. Kraków, Kossakówka, elewacja wschodnia, widoczna obecnie zdemontowana stolarka wejściowych drzwi dwuskrzydłowych, stan w roku 2016, por. fot. nr 59, 60.

źródło: <https://lovekrakow.pl/galerie/zdjecie/id/59893#photo>

Fot. nr 1, 2. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja południowa, widok ogólny, stan obecny; widoczna stolarka okienna (nr el. zab. I-O3, I-O4, I-O7) oraz wystrój architektoniczny elewacji w postaci profilowanych obramień otworów okiennych - w partii wschodniej w postaci płaskich gzymsów okiennych oraz profilowanych parapetów, zaś w części środkowej ponad otworami zamkniętymi półkoliście, wzbogaconych dodatkowo fryzem kostkowym oraz medalionami o prostej dekoracji w formie kwiatów i tondami powyżej poziomu gzymsu okiennego. Sekcja środkowa elewacji obwiedziona jest schodkową w formie profilowaną opaską, zaś okna poddasza sekcji zachodniej spoczywają na wspólnym profilowanym parapecie, wspartym na skromnych w formie prostokątnych kroksztynach, górą w osi fasady widnieje profilowana opaska okulusa (nr el. zab. V - 1), dołem widok od strony elewacji zachodniej. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 3. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja zachodnia pozbawiona wystroju architektonicznego, dołem obwiedziona gładkim cokołem, widok ogólny, stan obecny; górą widoczny balkon o konstrukcji żelbetowej w poziomie poddasza użytkowego (nr el. zab. IV-1), stolarka okien skrzynkowych sześć- i cztero polowych (nr el. zab. I-O3, I-O5) a także stolarka drzwi balkonowych (nr el. zab. I-OB) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 4. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja północna pozbawiona wystroju architektonicznego z gładkim cokołem, widok ogólny, stan obecny; górą widoczna stolarka okienna (nr el. zab. I-O6) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 5. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja wschodnia parterowej przybudówki północnej, pozbawiona wystroju architektonicznego, widok ogólny, stan obecny. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 6. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja południowa w poziomie parteru, fragment, widoczny wystrój architektoniczny sekcji środkowej elewacji w postaci profilowanych obramień otworów okiennych, spoczywających na kanelurowanych pilastrach, spoczywających na profilowanym parapecie o profilowanym gzymsie wieńczącym nadproża z fryzem kostkowym oraz medalionami o prostej dekoracji w formie kwiatów (nr el. zab. V - 1) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 7. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja południowa, fragment, widoczny wystrój architektoniczny sekcji środkowej elewacji w postaci profilowanych obramień otworów okiennych parteru z fryzem kostkowym oraz medalionami o prostej dekoracji w formie kwiatów i tondami powyżej poziomu gzymsu okiennego. Schodkowa w formie profilowana opaska ramuje w poziomie poddasza profilowaną opaskę okulusa (**nr el. zab. V - 1**), górą widoczna stolarka trzech okien (**nr el. zab. I-O7**) Brak środkowego tonda, por. il. nr XXVII. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 8. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja południowa, partia wschodnia, widoczna stolarka okien o konstrukcji skrzynkowej, czteropolowych, czteroskrzydłowych z podziałem proporcji szklenia 1/3 - 2/3 z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klamczkami skrzydeł (**nr el. zab. O - 3**) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 9. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja zachodnia, widoczny wspornikowy balkon w poziomie poddasza użytkowego o konstrukcji żelbetowej oraz o żelbetowej balustradzie w formie kolumniek o uproszczonych kształtach baz i głowic oraz o płaskim pochwycie balustrady (nr el. zab IV - 1) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 10. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja zachodnia, partia środkowa w poziomie parteru, widoczne przemurowanie partii wstępu w partii dostawionego aneksu zachodniego przy użyciu cegły maszynowej oraz zaprawy cementowo - wapiennej o znacznej sile wiązania. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

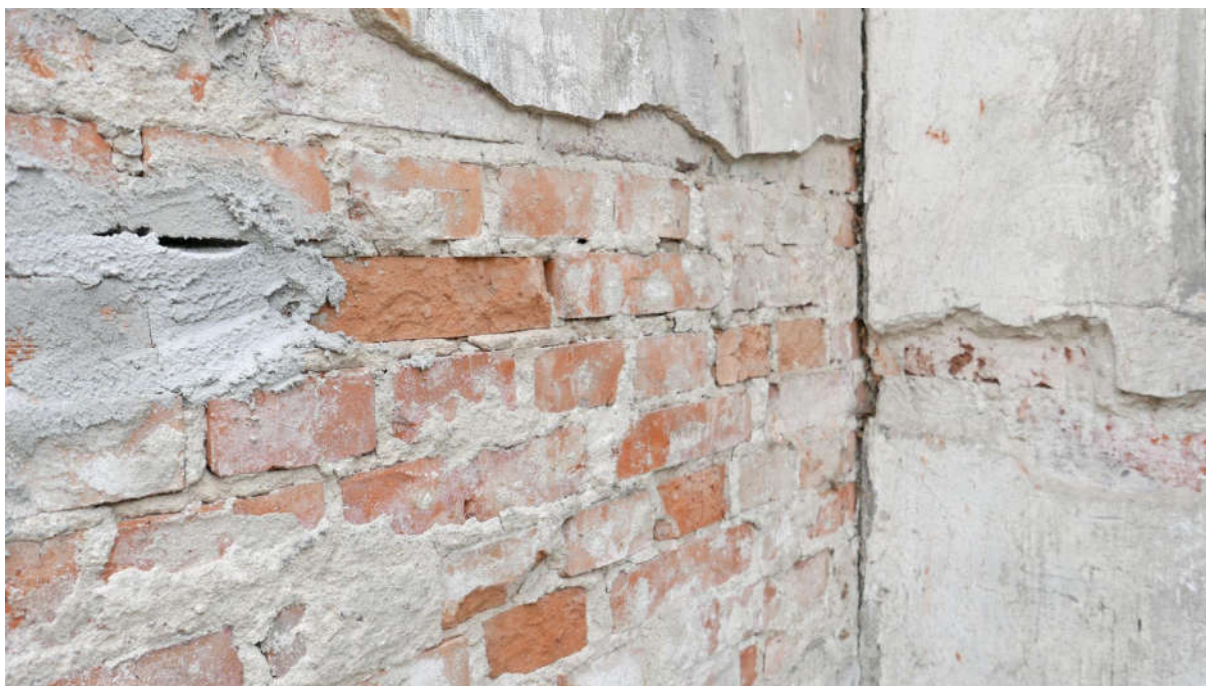

Fot. nr 11. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja zachodnia, fragment w poziomie kondygnacji poddasza użytkowego, czytelne rozległe ubytki tynku oraz przemurowanie wątku w partii nadproża okiennego w poziomie poddasza przy użyciu cegły maszynowej oraz zaprawy cementowo - wapiennej, niżej konstrukcyjne pęknięcia i ubytki wgłębne wątku ponad oknem w poziomie parteru; widoczna stolarka okienna w poziomie poddasza (nr el. zab. I-O3) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

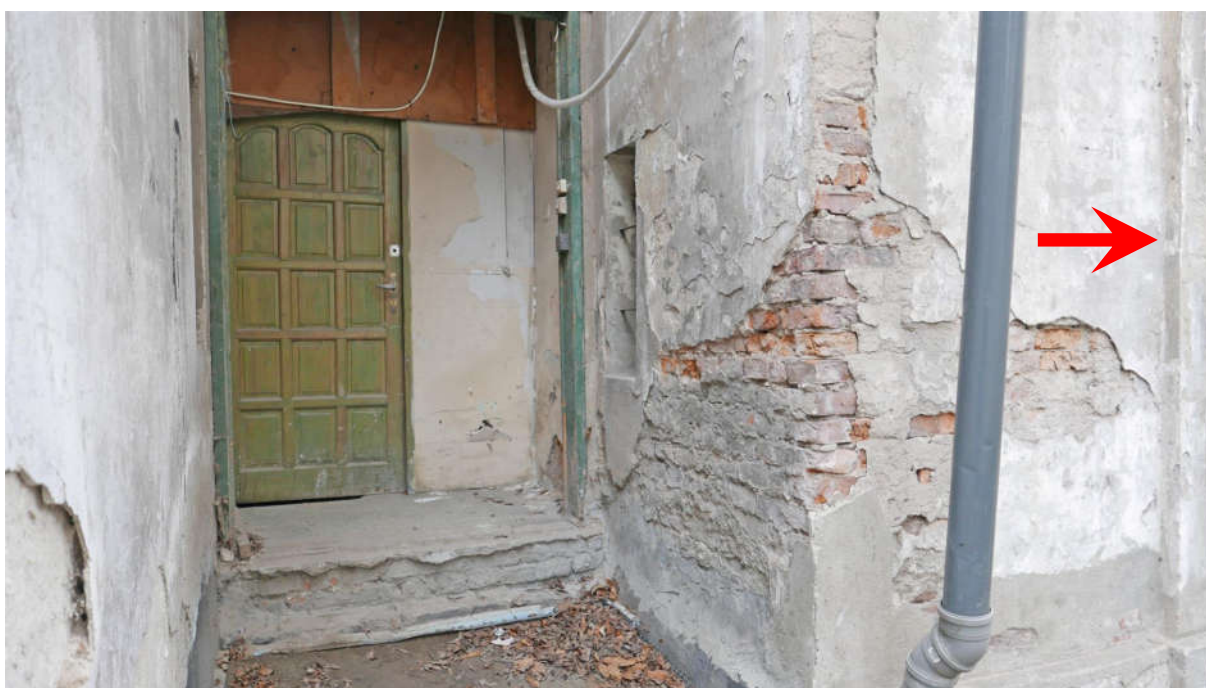

Fot. nr 12. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja południowa, partia wschodnia, widoczne konstrukcyjne odspojenie narożnika oraz nieznaczne osunięcie się skrzydła zabudowy względem linii poziomej. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 13. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja północna, partia wschodnia, z lewej ściana przybudówki powiększonej w III ćwierci XX wieku nie związana z jej wcześniejszą pozostałością. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 14. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja północna, partia środkowa, widoczna współczesna stolarka drzwi wejściowych oraz rozległe ubytki tynku w partii wnętrza naroża ściany elewacyjnej, z prawej widoczny uskok wyznaczający pierwotną głębokość przybudówki zachodniej. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 15. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 1.1, ujęcie w kierunku południowym, widoczna ściana północnej przybudówki niemal w całości współcześnie wymurowana z pustaków oraz cegły maszynowej, kładzionych na zaprawie cementowo - wapiennej, górą widoczny współcześnie wprowadzony wieniec żelbetowy, powstały w czasie ostatniej akcji budowlanej. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

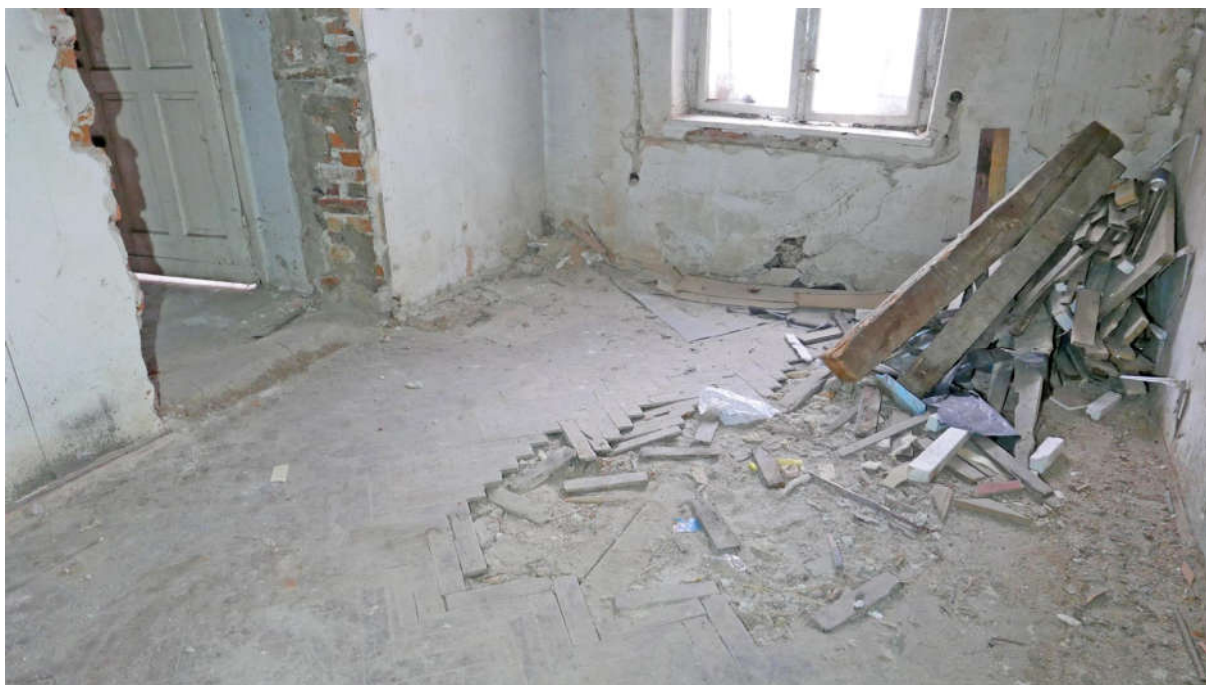

Fot. nr 16. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 1.2, ujęcie w kierunku północnym, poniżej współcześnie wprowadzonego żelbetowego stropu, powstałego w czasie ostatniej akcji budowlanej w samoistnych ubytkach w tynku widoczny fragment uwidocznionego nadproża dawnego okna, w ścianie elewacyjnej północnej, por. il. nr VI. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 17. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 1.2, ujęcie w kierunku północnym, poniżej współcześnie wprowadzonego żelbetowego stropu, powstałego w czasie ostatniej akcji budowlanej w samoistnych ubytkach w tynku widoczny fragment uszkodzonego statycznie nadproża okna, wymurowanego z cegły. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 18. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 1.2, widok ogólny, stan obecny. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 19, 20. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr W0.1, widoczna stolarka drzwi płycinowych, dwuskrzydłowych czteropolowych, z górnymi polami przeszklonymi, dzielonymi dodatkowo szczeliną oraz z dwuskrzydłowym przeszklonym nadświetłem (wtórnie zamalowanym o podziale szczelinami zbieżnym ze stolarką werandy) o zachowanym skrzydle dzielonym prostą w formie dekoracją geometryczną rombu oraz z zawiasami typu francuskiego; poniżej widoczny zachowany stylowy szyld (nr el. zab. I - D2) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 21, 22. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczna stolarka drzwi dwuskrzydłowych, płycinowa, sześciopolowa z listą przymykową oraz z zachowanymi zawiasami typu francuskiego, od strony zewnętrznej wtórnie obita wygłuszeniem (nr el. zab. I – D3) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 23, 24. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.2, widoczna stolarka drzwi jedno-skrzydłowych, płycinowa, czteropolowa z profilowanym obramieniem ościeżnicy oraz z zachowanymi zawiasami typu francuskiego wraz z zestawem tworzącym szyld z zamkiem oraz mosiężną klamką (nr el. zab. I – D4) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 25. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.7, widoczne profilowane obramienie ościeżnicy stolarki drzwiowej jednoskrzydłowej (o zdemontowanym skrzydle drzwi) (nr el. zab. I – Do) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 26. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 1.3, widoczna stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, dwuskrzydłowej, sześciopolowej o dodatkowo otwieranej dolnej kwaterze skrzydła prawego, z zachowanymi klameczkami oraz szplintami (nr el. zab. I – O1) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 27. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 1.3, detal kwatery skrzydła okna o konstrukcji skrzynkowej, dwuskrzydłowej, sześciopolewej z zachowanymi klameczkami oraz szplintami (nr el. zab. I – O1) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 28. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 1.2, widoczna stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, czteroskrzydłowej, sześciopolewej, z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klameczkami (nr el. zab. I – O2) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 29, 30. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 1.2, widoczne zachowane zawiasy typu francuskiego oraz mosiężne klameczkami stolarki drzwiowej (nr el. zab. I-O2) Fot. M.J. Łukacz 2020 r.

Fot. nr 31, 32. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr LU.1.1, widoczna stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, czteroskrzydłowej, czteropolowej z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz mosiężnymi klameczkami. W ościeżach okna widoczne wnęki wykonane w tynku dla niezachowanych szpalet dolnych skrzydeł (nr el. zab. I-O3) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

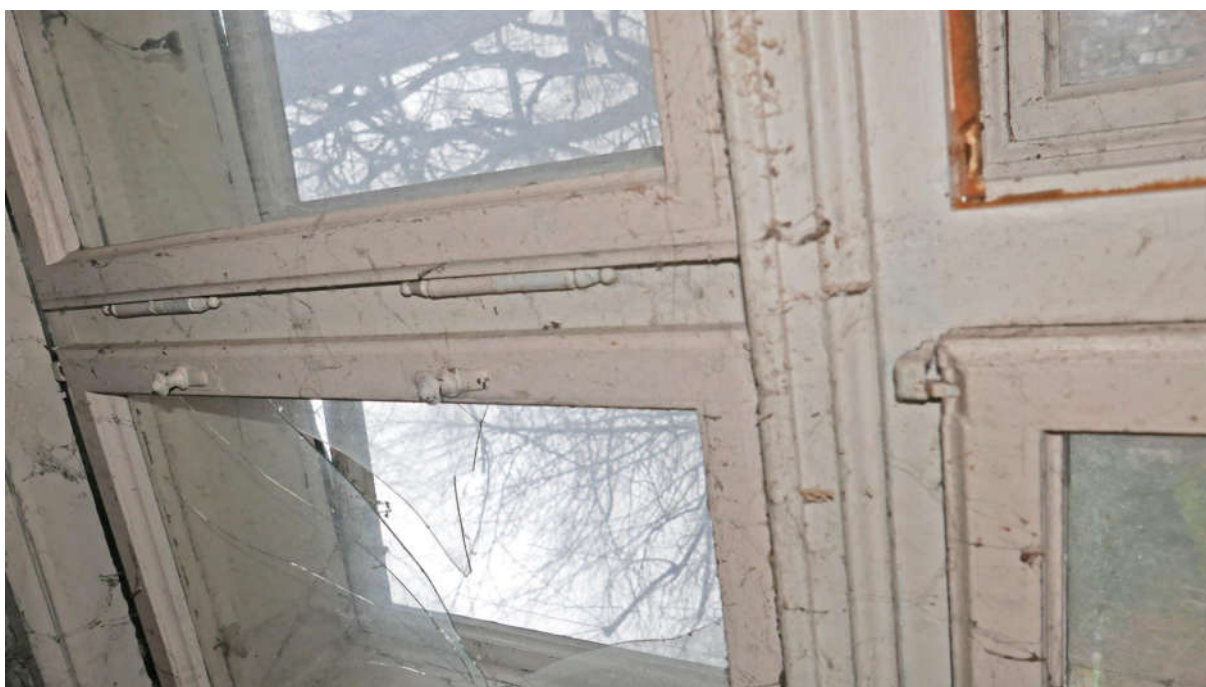
Fot. nr 33. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr LU.1.1, widoczny zawias typu francuskiego stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, czteroskrzydłowej, czteropolowej, z zachowanymi mosiężnymi klameczkami (nr el. zab. I-O3) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 34. Kraków, Plac Kossaka 4, elewacja południowa, widoczna stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, sześćskrzydłowej, dziewięciopolowej - o trzech dolnych skrzydłach dzielonych dwupolowo szczeblinami, z profilowanymi, trójpółowymi, składanymi szpaletami, z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klameczkami i szplintami skrzydeł (nr el. zab. I-O4) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 35, 36. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr LU.1.2, widoczne detale stolarki okna o konstrukcji skrzynkowej, sześcioskrzydłowej, dziewięciopolowej z profilowanymi, trójpolowymi, składanymi szpaletami, z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klamczkami i szplintami skrzydeł (nr el. zab. I-O4) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 37, 38. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczna stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, czteroskrzydłowej, czteropolowej z profilowanymi, trójpółowymi, składanymi szpaletami, z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz klameczkami i szplintami skrzydeł a także z obramieniem sięgającym poziomu parkietu wraz z profilowanym, płycinowym, dwupółowym wypełnieniem partii podparapetowej (nr el. zab. I-O5) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 39. Kraków, Plac Kossaka 4, poddasze, pom. nr 2.9, widoczna stolarka okna o konstrukcji skrzynkowej, od strona wnętrza w układzie czteroskrzydłowym, czteropolowym, zaś od zewnątrz o półkolistej formie nadproża, dzielonej w górnej sekcji koncentrycznie szczelinami 10-cio polowo oraz o dolnych skrzydłach sześciopolowych (**nr el. zab. I-O6**) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 40. Kraków, Plac Kossaka 4, poddasze, pom. nr 2.9, widoczna podwójna stolarka drzwiowa prowadząca na balkon, od wewnątrz czteropolowa o przeszkleniu dzielonym szczelinami z dolnymi sekcjami w postaci brudników, zaś od zewnątrz o wielopolowym podziale skrzydeł (**nr el. zab. I-OB**) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 41. Kraków, Plac Kossaka 4, poddasze, pom. nr 2.9, widoczny mosiężny szyld stolarki drzwiowej prowadzącej na balkon (nr el. zab. I-OB) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 42. Kraków, Plac Kossaka 4, poddasze, pom. nr 2.10, widoczna stolarka okna w typie (nr el. zab. I-O3) o konstrukcji skrzynkowej, czteroskrzydłowej, czteropolowej z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz z częściowo zachowanymi mosiężnymi klameczkami oraz szyldzikami Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 43. Kraków, Plac Kossaka 4, poddasze, pom. nr 2.10, widoczna zachowana mosiężna klameczka oraz szyldzik stolarki okiennej w typie (nr el. zab. I-O3) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 44. Kraków, Plac Kossaka 4, poddasze, pom. nr 2.11, widoczny układ trzech jedno-skrzydłowych, prostych w formie zestawów stolarki tworzących kompozycję elewacji frontowej o skrajnych kwaterach dzielonych dwupolowo (czteropolowo od strony zewnętrznej) oraz o sześciopolowych skrzydłach okna środkowego (nr el. zab. I-O7) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 45. Kraków, Plac Kossaka 4, poddasze, pom. nr 1.8, widoczny układ trzech jedno-skrzydłowych, zestawów stolarki elewacji wschodniej, zamkniętych półkolistymi nadpro-żami, wypełnionymi nieuchylnymi sekcjami o koncentrycznym podziale dwu- i cztero polowego szklenia oraz o skrzydłach sześciopolewych z zachowanymi zawiasami typu francuskiego. Od strony zewnętrznej skrzydła wymienione wtórnie (nr el. zab. I-O8) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 46. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.6, stolarka jednoskrzydłowego, jed-nopolowego wąskiego okienka z zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz z zawrotnicami (nr el. zab. I-O10) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 47. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczny kominek wykonany z czarnego marmuru z paleniskiem w kształcie konchy, flankowany parą lizen, zwieńczony belkowaniem (nr el. zab. IV-K) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 48. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczna rozeta sufitowa o mocno wyobłonej formie zdobień stylizowanych na kształty roślinne, zamocowana wtórnie na ścianie południowej (nr el. zab. V-2) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 49, 50. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr W0.4, widoczny zabiegowy bieg schodów prowadzący na poddasze o konstrukcji drewnianej z profilowanymi podniesieniami stopni oraz z niezachowaną obecnie balustradą (nr el. zab. I - S) por. fot. 51. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 51. Kraków, Plac Kossaka 4, widoczny zachowany fragment balustrady w poziomie użytkowym poddasza, złożonej z czterech smukłych, jednolalkowych tralek oraz profilowanego pochwyty (nr el. zab. I-BA) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 52. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr W0.4, widoczny fragment zachowanej drewnianej boazerii, obramionej profilowanymi listwami oraz o dekoracji lica w postaci pionowych pól analogicznych do podziałów profilowań płycin ościeżnicy zdemontowanej stolarki drzwiowej (nr el. zab. I-BO), por. fot. nr 61, 62. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 53, 54. Kraków, Plac Kossaka 4, poddasze, pom. nr 1.8, widoczna ślusarka drzwi z zachowanym zamkiem puszkowym oraz rozetką w formie nawiązującej do dekoracji roślinnej, osadzonej na skrzyżowaniu płaskowników blachy (nr el. zab. III-1) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 55, 56. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.2, widoczne luźno złożone i niewłaściwie składowane kafle niefachowo rozebranych piecy. Rozmaitość form oraz kolorów kafli a także czytelne odmienne rodzaje ich dekoracji świadczą o pochodzeniu z co najmniej czterech pieców, należących do zabytkowego wyposażenia budynku (nr el. zab. II-1) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 57. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczne zdemontowane żeliwne drzwiczki zestawu paleniska i wyczystki o dekoracji roślinnej oraz z motywem lwich głów, rozebranego pieca, składowane wraz z kaflami w drewnianej skrzyni (nr el. zab. II-1) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

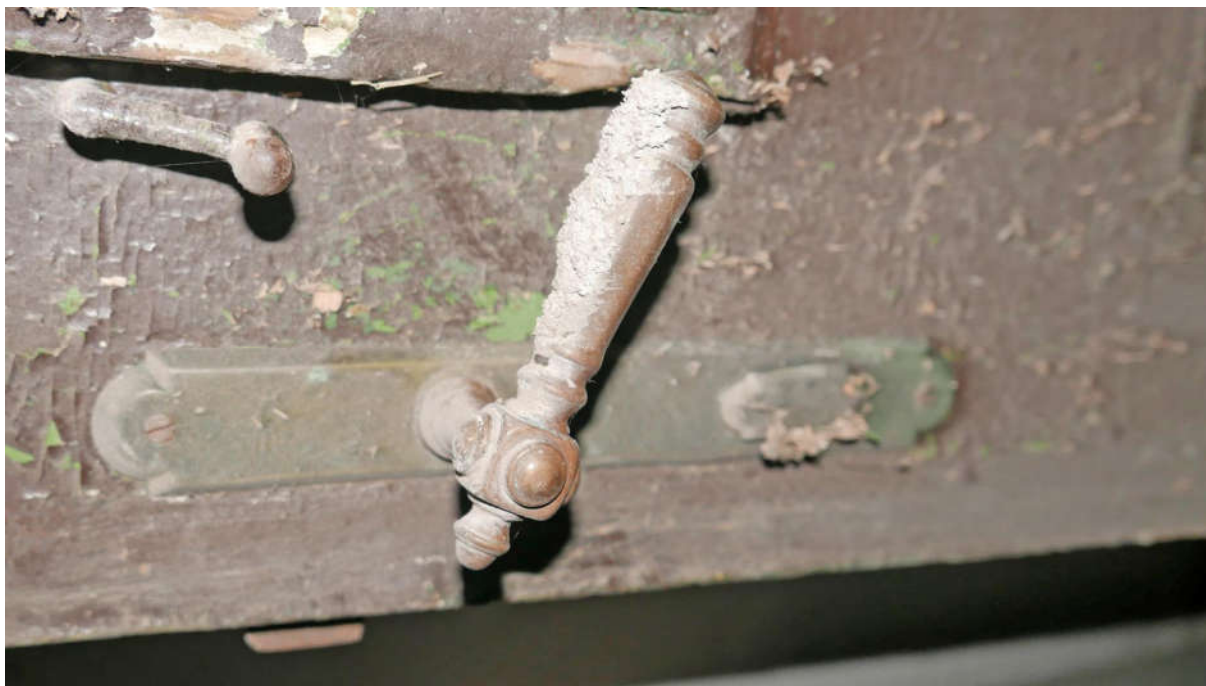

Fot. nr 58. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczne zdemontowane zestawy stolarki drzwiowej wraz ościeżnicami, należące do wyposażenia wnętrza budynku. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 59, 60. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczny zdemontowany zestaw dwuskrzydłowej stolarki drzwiowej (prowadzącej do budynku) o konstrukcji płycinowej, ośmiopolowej, zwieńczonej tympanonami o najdłuższym polu przeszklonym z kratami kwater wykonanymi z profili fabrycznych o symetrycznej dekoracji geometrycznej oraz zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz z sztyldami i klamkami (nr el. zab. I – D1) por il. nr XXVIII. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 61, 62. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczny zdemontowany zestaw stolarki drzwiowej, dwuskrzydłowej o konstrukcji płycinowej, sześciopolowej wraz z trójpółową płycinową ościeżnicą z profilowanym obramieniem (o podziale pól nawiązującym do układu profili podziałów drewnianej boazerii, por. fot, nr 52) z zachowanymi zawiasami typu francuskiego (nr el. zab. I – D5) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 63. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczne zdemontowane półkoliście zamknięte górne partie stolarki okulusa (nr el. zab. I – O9) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 64. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 1.2, widoczny zestaw zdemontowanej stolarki wraz z ościeżnicą o konstrukcji płycinowej, dwuskrzydłowej, czteropolowej o górnych polach przeszklonych wraz z czteropolowym przeszklonym nadświetłem z częściowo zachowanym szkleniem kwater (nr el. zab. I – D6) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 65. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr LU.1.1, widoczne zdemontowane sztuki drzwi o konstrukcji płycinowej z częściowo zachowanymi zawiasami typu francuskiego oraz z nie zachowanym szkleniem wybranych pól (nr el. zab. I – D) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 66. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr LU.1.1, widoczne zachowane fragmenty boazerii o konstrukcji ramowo-płycinowej, z płycinami ozdobionymi w narożnikach skrzyżowanymi listwami (nr el. zab. I – Bo2) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 67. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr LU.1.2, widoczna płasko odcinkowo zamknięta wnęka w ścianie wschodniej. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 68. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr LU.1.2, widoczne zdemonstrowane piaskowcowe stopnie schodów zewnętrznych (nr el. zab IV – 2) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 69. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr, 2.1, widoczna zdemontowana płycinowa stolarka przeszklonych drzwi dwuskrzydłowych, 20-sto polowych - o wtórnie przemalowanych szybkach, z dolnymi sekcjami w postaci brudników (o identycznej formie jak zewnętrzne skrzydła drzwi balkonowych w pom. nr 2.9, por. fot. nr 40) (**nr el. zab I - D7**) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

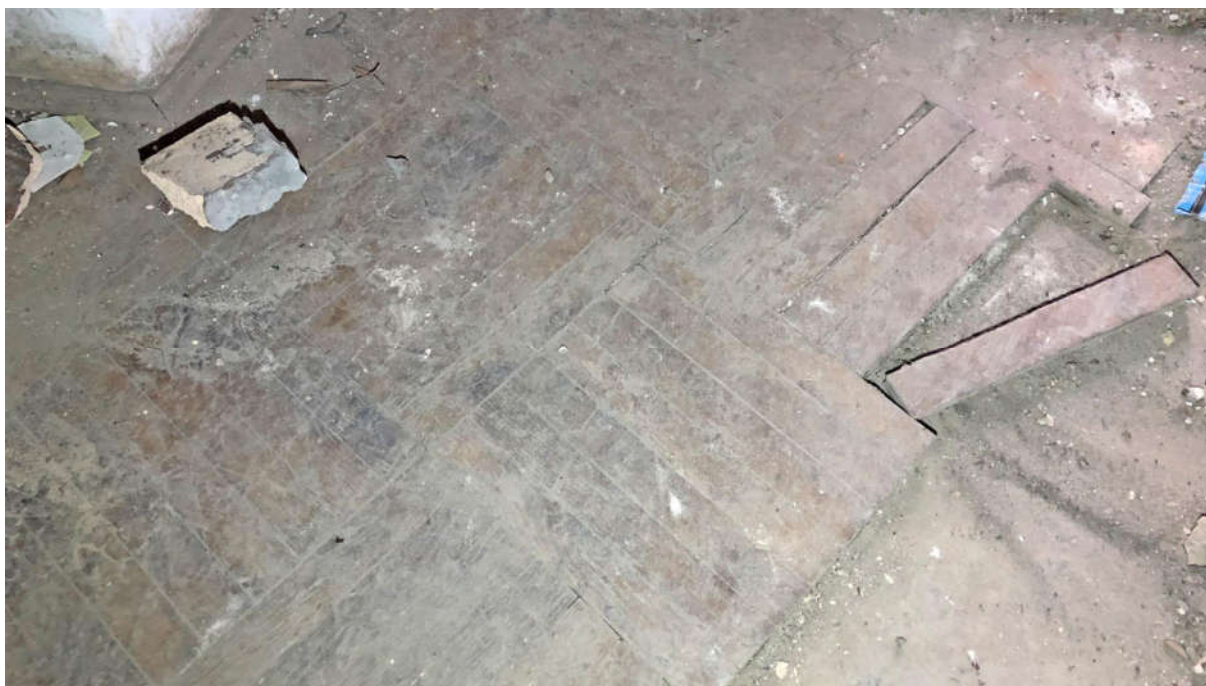
Fot. nr 70. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr, 2.1, widoczna zdemontowana płycinowa stolarka drzwi jednoskrzydłowych z zachowanymi zawiasami typu francuskiego w typie stolarki drzwiowej **nr el. zab. I - D4**. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 71, 72. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr 2.1, widoczna zdemontowana stolarka drzwi dwuskrzydłowych, przeszklonych ośmiopolowych z wąskimi dolnymi płycinami o prostokątnym wypełnieniu, z nadświetłem ościeżnicy, prowadząca na werandę w elewacji południowej (nr el. zab I - D8) Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Fot. nr 73, 74. Kraków, Plac Kossaka 4, parter, pom. nr W.0.4, górą widoczny parkiet złożony z klepek w układzie naprzemianległym, tworzącym romby, dołem w rogu pomieszczenia widoczne zdemonutowane oraz składowane klepki nieistniejących obecnie podłóg. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

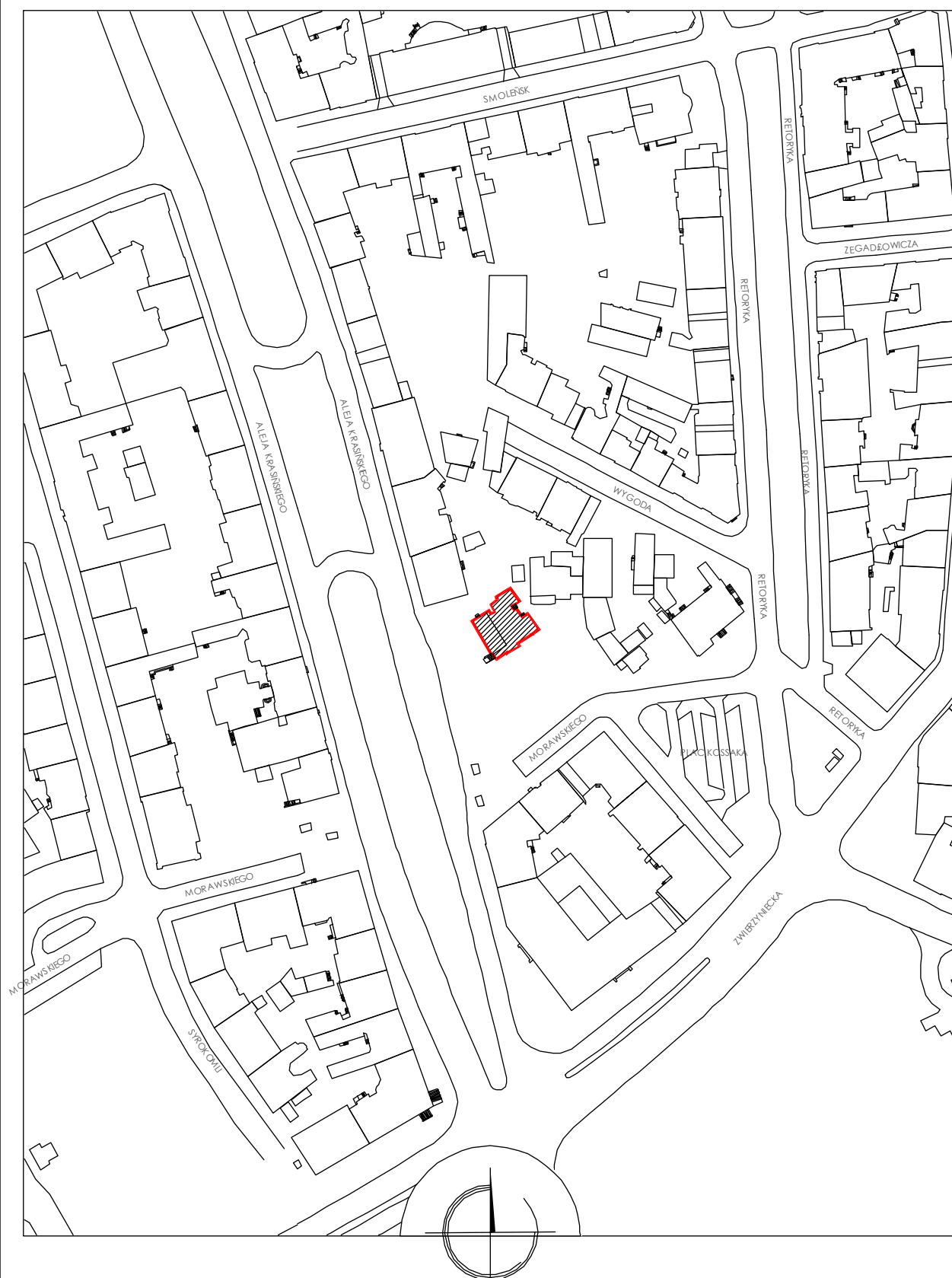

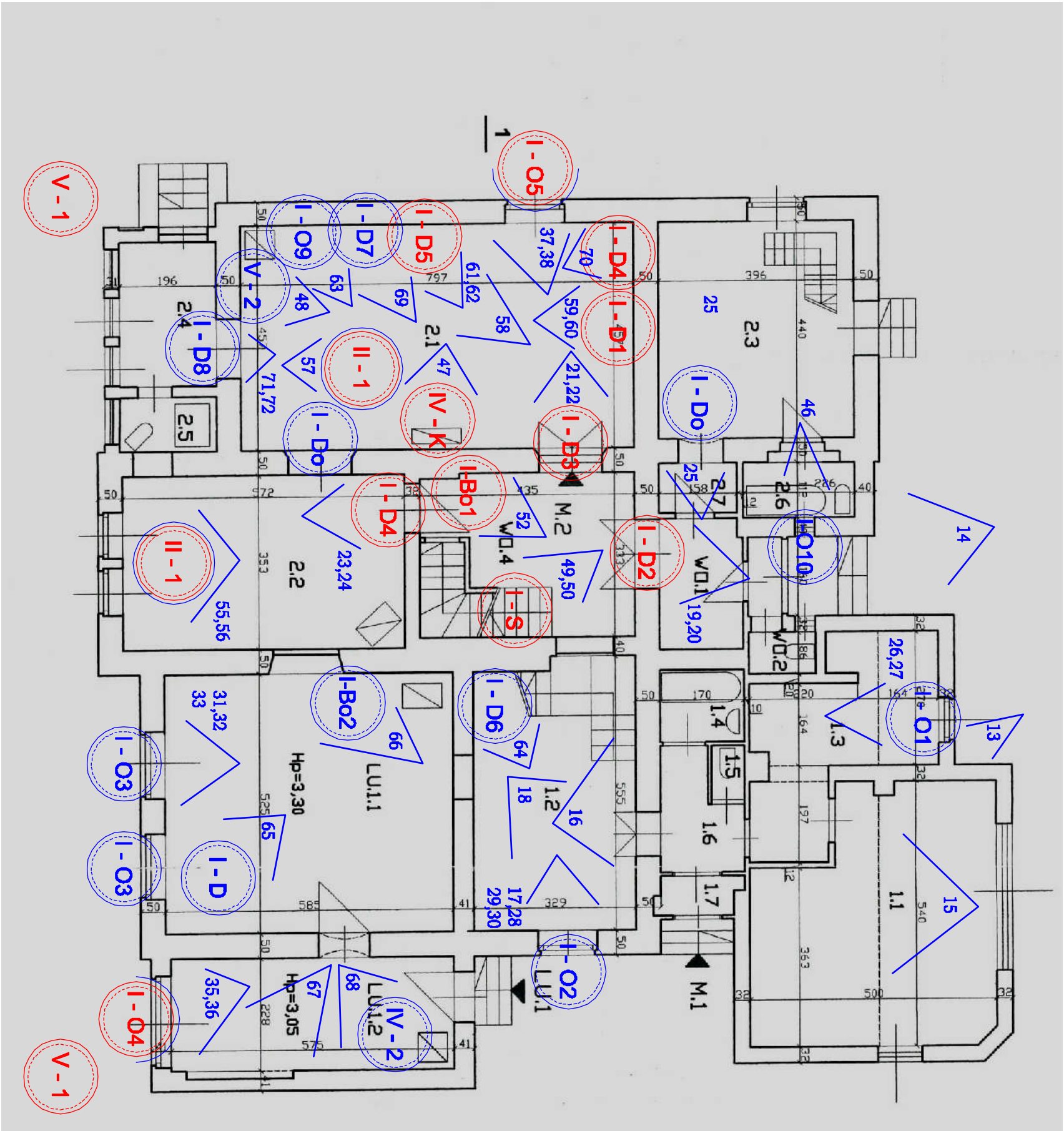
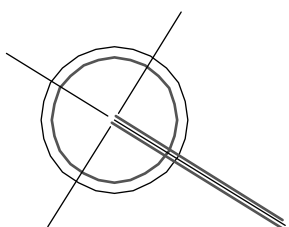
Fot. nr 75, 76. Kraków, Plac Kossaka 4, piwnice, widoczny stan obecny głównej komory piwnicznej, tynki ścian zasolone, zawilgocone oraz zagrzybione, górą ceramiczne sklepienie Klein'a. Fot. M.J.Łukacz 2020 r.

Kraków, Plac Juliusza Kossaka 4 SYTUACJA, SKALA 1 : 2000

Kraków, Plac Juliusza Kossaka 4

RZUT PARTERU - ZESTAWIENIE ELEMENTÓW ZABYTKOWYCH

Inwentaryzacja wg Przedsiębiorstwo Projektowania i Realizacji Inwestycji "OPUS II" Sp. z o.o., Kraków, ul. Ks. Maja 27, 30-499

2020 AD

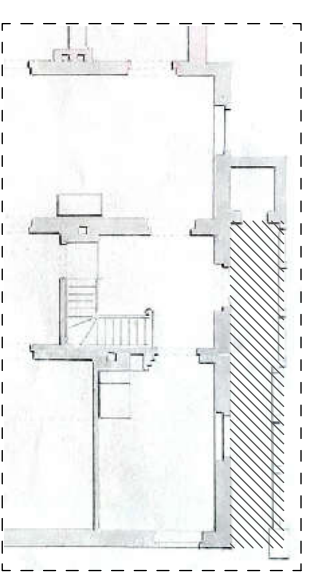

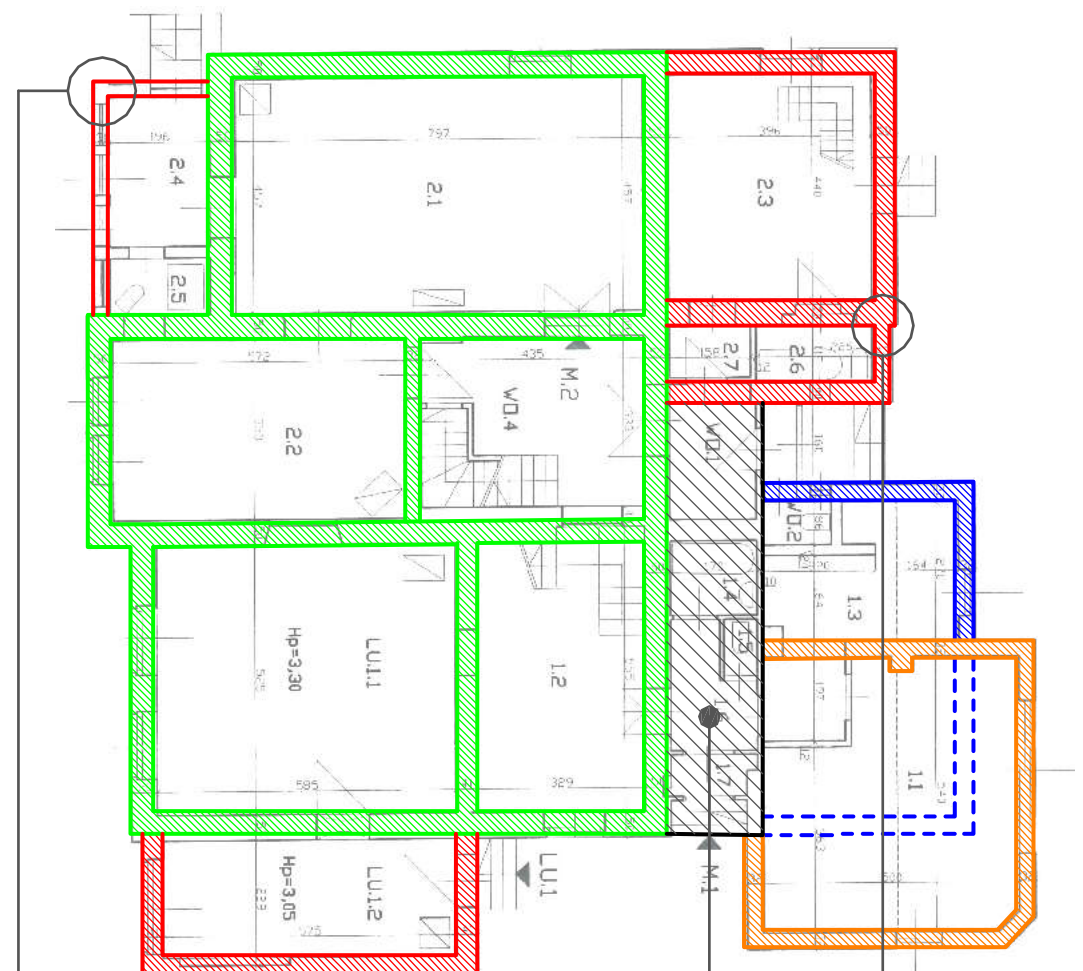
„Projekt dobudowy do willi przy placu Kossaka L-5 Nr sp. 90 Dz. III”, 1921 r.

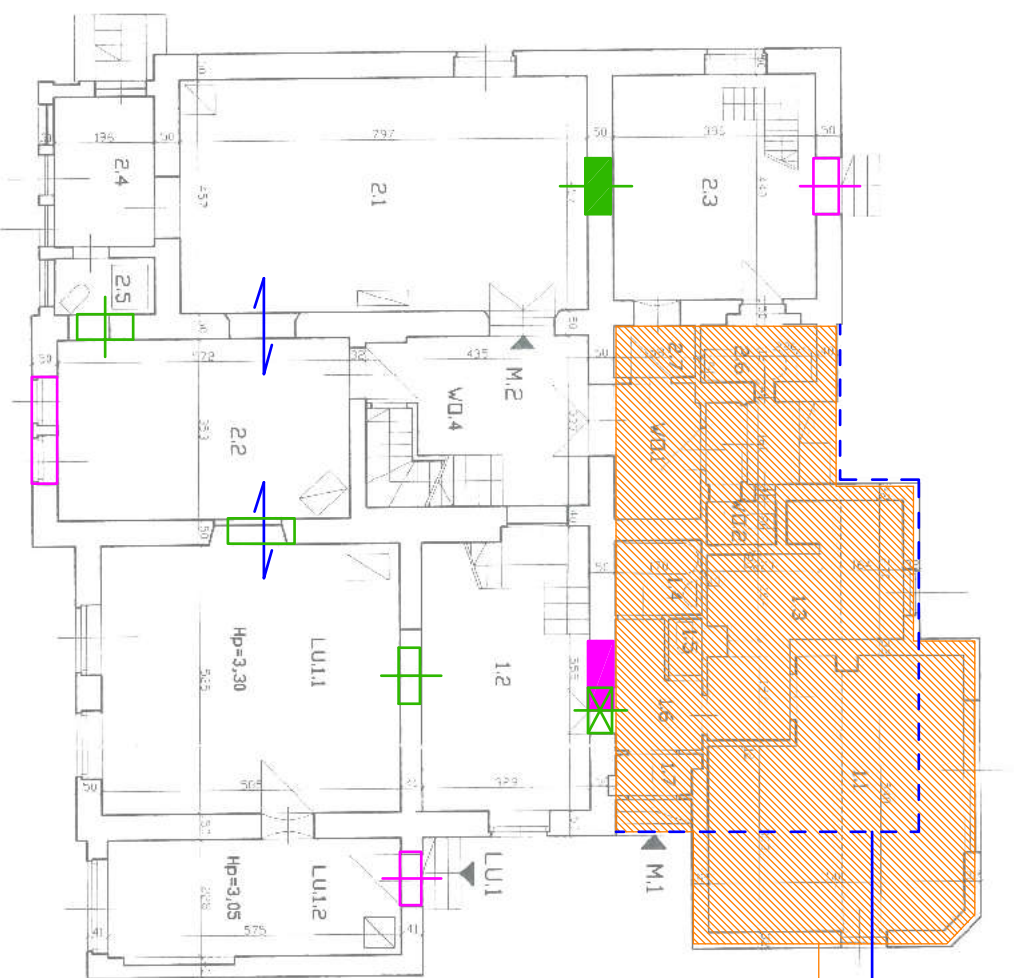
uskok w przebiegu ściany
wskazujący na rozdzielenie faz budowy
- do ustalenia w trakcie badań architektonicznych

dawna przestrzeń tarasu (?)

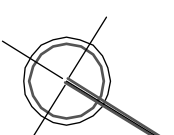

Niezrealizowany projekt rozbudowy willi „Wygoda” z 1864 r.

- *partia wtórnych dobudówek zalecana do rozbiórki*
- *proponowana zamiana dawnego otworu okiennego na drzwi*
- *otwory drzwiowe zalecane do korekty / relakacji*
- *postulowana wymiana astylowej formy stolarki drzwiowej*
- *postulowana wymiana astylowej formy stolarki okiennej*
- *przywrócenie lokalizacji oraz światła otworu okiennego*
- *zalecane usunięcie zamurówki otworu drzwiowego*

Kraków, Plac Juliusza Kossaka 4 ELEWACJA PÓŁNOCNA-WNIOSKI DO PROJEKTU

Górą : Propozycja odtworzenia elewacji wg danych archiwalnych

Dołem : Inwentaryzacja wg Przedsiębiorstwo Projektowania i Realizacji Inwestycji "OPUS II" Sp. z o.o.

Kraków, Plac Juliusza Kossaka 4 ELEWACJA WSCHODNIA-WNIOSKI DO PROJEKTU

Góra : Propozycja odtworzenia elewacji wg danych archiwalnych

Dołem : Inwentaryzacja wg Przedsiębiorstwo Projektowania i Realizacji Inwestycji "OPUS II" Sp. z o.o.